

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GÖÇMENLERİN TOPLUMSAL ENTEGRASYONU: PENDİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hasan Tuğrul EMEKSİZ

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı

ŞUBAT 2025
İSTANBUL

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GÖÇMENLERİN TOPLUMSAL ENTEGRASYONU: PENDİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hasan Tuğrul EMEKSİZ
221211015
0009-0002-3723-2764

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖZCAN

İstanbul 2025

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Jüri Tez Onay Formu

28/02/2025

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Bu çalışma 28/02/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (Tezli Yüksek Lisans) Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÖZCAN

Danışman

İstanbul Gedik Üniversitesi

Prof. Dr. Şakir DİNÇŞAHİN

Üye (İmza)

İstanbul Gedik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hayati ÜNLÜ

Üye (İmza)

Milli Savunma Üniversitesi

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Göçmenlerin Toplumsal Entegrasyonu: Pendik” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım (28/02/2025).

Hasan Tuğrul EMEKSİZ

ÖNSÖZ

Araştırma sürecimde bana sabırla yaklaşan ve akademiye ilgi duymamda büyük rolü olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Özcan'a, Prof. Dr. Şakir Dinçşahin hocama, yüksek lisans hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Hanife Emeksiz'e, kızlarım Aybüke Beyza ve Amine Gülce'ye ve tüm aileme teşekkürlerimi sunarım.

Şubat2025

Hasan Tuğrul EMEKSİZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
2. TOPLUMSAL ENTEGRASYON	5
2.1 Entegrasyon Kavramı	5
2.2 Entegrasyon Modelleri	10
2.2.1 Kültürasyon ve asimilasyon	11
2.2.2 Kültürel stratejileri ve modeli	13
2.2.3 Çokkültürlülük.....	15
2.3 Sosyal Entegrasyon	15
2.3.1 Kimlik entegrasyon	17
2.3.2 İnteraktif entegrasyon	17
2.3.3 Kültürel entegrasyon.....	18
2.3.4 Yapısal entegrasyon.....	18
3. GÖÇ VE GÖÇMENLER	20
3.1 Göç ve Göçmenlik ile İlgili Kavramlar	21
3.2 Türkiye’de Göçmenlik	22
4. YÖNTEM VE BULGULAR	27
4.1 Araştırmanın Amacı	27
4.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi	28
4.3 Araştırma Verilerinin Toplanması	28
4.4 Araştırmanın Analizi	28
4.5 Araştırmanın Bulguları.....	29
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	42

KAYNAKLAR	48
EKLER.....	55
Ek-1: Araştırma Ölçekleri	55
ÖZGEÇMİŞ.....	58

KISALTMALAR

IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
GSUÖ	: Göçmenler İçin Sosyal Uyum Ölçeği

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa No.
Çizelge 4.1: GSUÖ ve Alt Boyutlarının Cronbach Alfa İç Tutarlık Katsayısı.....	28
Çizelge 4.2: Araştırma Katılımcılarının Yaş, Cinsiyet ve Geliş Yılı Gruplarına İlişkin Bilgiler.....	29
Çizelge 4.3: Araştırma Katılımcılarının Eğitim ve Medeni Durum Gruplarına İlişkin Bilgiler.....	30
Çizelge 4.4: Araştırma Katılımcılarının Çocuk Sayısı, Hane Yaşayan Sayısı, Yaşanılan Yer ve Gelir Durumu Gruplarına İlişkin Bilgiler.....	30
Çizelge 4.5: Araştırma Katılımcılarının Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinden Yaralanma, Türkçe Bilme ve Türkiye'ye Gelme Nedeni Gruplarına İlişkin Bilgiler.....	31
Çizelge 4.6: Araştırma Ölçeği ve Alt Boyutlarının Ortalama, Minimum ve Maximum Değerlerine İlişkin Bilgiler.....	32
Çizelge 4.7: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular	32
Çizelge 4.8: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular	34
Çizelge 4.9: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular	34
Çizelge 4.10: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Hane Halkı Sayısı Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular....	36
Çizelge 4.11: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular	37
Çizelge 4.12: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular.....	38
Çizelge 4.13: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular	39

Çizelge 4.14: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Eğitim Hizmeti Alma Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular 40

Çizelge 4.15: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Sağlık Hizmeti Alma Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular 41

GÖÇMENLERİN TOPLUMSAL ENTEGRASYONU: PENDİK

ÖZET

Bu araştırmada göçmenlerin toplumsal entegrasyonu ve etkileyen faktörleri incelemek amaçlanmıştır. Araştırma kesitsel bir çalışmadır. Araştırma evrenini İstanbul ilinin Pendik ilçesinde yaşayan göçmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya Pendik ilçesinde yaşayan 100 göçmen dahil edilmiştir. Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, yaşam biçimi ve sosyal destek alma durumlarını değerlendiren 13 soru cevaplanması istenmiştir. Katılımcıların sosyal uyum düzeyleri Sosyal Uyum Ölçeği yardımıyla belirlenmiştir. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS 27.0 paket programı kullanılmıştır. Göçmenlerin sosyal uyum düzeylerinin mevcut araştırma kapsamında orta düzeyin altında olduğu görölmüştür. Ayrıca demografik değişkenlere göre yapılan değerlendirmede katılımcıların dışlanma, aidiyet, psikolojik ve sosyal destek, bireysel faktörler, umut, geçmiş deneyimler alt boyutları ile genel sosyal uyumlarının yaş, cinsiyet, medeni durum, yaşanılan yer ve kişi sayısı ve eğitim hizmeti alma durumuna göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Sosyal uyumun özellikle 18-25 yaş arasında düşük olduğu bulunmuştur. Erkeklerin kadınlara göre sosyal uyum düzeyleri daha yüksektir. Evde belirli sayıda birey ile yaşamanın sosyal uyuma pozitif etkili olduğu görölmüştür. Gelir durumunun sosyal uyumu etkilemediği bulunmuştur. Bu bulgular göçmenlerde sosyal uyuma birçok faktörün etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelime: *Göçmen, Sosyal uyum, Sosyal destek, Demografi*

SOCIAL INTEGRATION OF IMMIGRANTS: PENDIK

ABSTRACT

This study aims to examine the social integration of immigrants and the factors affecting them. The study is a cross-sectional study. The research universe consists of immigrants living in the Pendik district of Istanbul. 100 immigrants living in the Pendik district were included in the study. Participants were asked to answer 13 questions evaluating their age, gender, marital status, lifestyle and social support status. The social adaptation levels of the participants were determined with the help of the Social Adaptation Scale. SPSS 27.0 package program was used in the analysis of the data collected within the scope of the study. It was seen that the social adaptation levels of immigrants were below the medium level within the scope of the current study. In addition, in the evaluation made according to demographic variables, it was seen that the participants' exclusion, belonging, psychological and social support, individual factors, hope, past experiences sub-dimensions and general social adaptation differed according to age, gender, marital status, place of residence and number of people and status of receiving education services. It was found that social adaptation was especially low between the ages of 18-25. Men have higher social adaptation levels than women. It was seen that living with a certain number of people at home has a positive effect on social adaptation. It was found that income status did not affect social adaptation. These findings show that many factors are effective in social adaptation among immigrants.

Keywords: *Immigrant, Social adaptation, Social support, Demography*

1. GİRİŞ

Göç yeni bir olgu değildir ve yüzyıllardır bir gerçekliktir. Küreselleşme, artan iletişim ve erişilebilir ulaşımın kolaylaşması, her yerde insan hareketliliğini hızlandırmıştır. Uluslararası Göç Örgütü'ne (IOM) göre, 2020 yılı itibarıyla dünyada tahmini 281 milyon uluslararası göçmen var ve bu da küresel nüfusun %3,6'sına denk gelmektedir (IOM, 2019). Göçmen sayısı yüksek olmasına ve her yıl artmasına rağmen, insanların göç etme motivasyonunun arkasındaki nedenler değişmektedir. İnsanların kendi ülkelerini terk edip başka bir ülkede yaşamaya karar vermelerinin iki yaygın nedeni ekonomik zorluklar ve savaşlar veya çatışmalardır. Ülkelerini terk etmeye zorlanan insanların sayısı her yıl artmakta ve bu eğilim göç konusunda yeni politikalar ve küresel adımlar olmadan da devam ediyor gibi görünmektedir. Savaş, zulüm, şiddet ve insan hakları ihlalleri nedeniyle 2021 yılında 89,3 milyon kişi göç etmiş ve Ukrayna işgali ve dünyadaki diğer farklı krizlerle birlikte bu sayı 2022 yılında 100 milyonu aşmıştır (UNHCR, 2022). Bu yerinden edilmiş kişiler yeni ortama uyum sağlamak ve onlar için dayanılmaz bir süreç olan yeni bir hayata başlamak zorundadır. Dahası, içinde buldukları ev sahibi toplum ve devlet politikaları da süreci zorlayan misafirperver olmayabilir. Devletler, mülteci nüfuslarına ev sahipliği yaparken asimilasyon, entegrasyon, çok kültürlülük, kültürel uyum, marjinalleşme ve eritme potası gibi farklı yaklaşımlar ve modeller benimseyebilmektedir.

Göç süreci göç öncesi ve sonrası olmak üzere iki aşamaya ayrılabilir. Göç öncesi, zihinsel organizasyon amaçlıdır (Mahonen ve Jasinskaja-Lahti, 2012). Göç öncesi, göç sonrası etkileyebilir, psikolojik uyumu ve yeni kültüre uyumu kolaylaştırabilir (Mahonen ve Jasinskaja-Lahti, 2012). Göç sonrası, seçilen ülkeye vardktan sonra gerçekleşir ve yerel kültüre uyum sağlamayı içerir (Tempny, 2009). Bu dönem, sosyal desteğin olmadığı durumlarda, özneye ana vatandaki yaşamla karşılaştırıldığında sıkıntı verebilir. Konuyu karşılayan kültürde değer verilen becerilerin eksikliği, örneğin dili konuşmak veya ülke için önemli bir ekonomik faaliyette ustalaşmak, rahatsızlığa neden olabilir (Ryan vd., 2008). Diplomaların ve mesleki belgelerin işgücü piyasasına yeniden entegrasyonu için geçerliliği gibi

bürokratik engeller, yeni bir başlangıç arayışını engeller (Vinokurov vd., 2017). Yeni ülkeye uyum, yeni kültürle bağlantı kurarak veya orijinal kültür mirasını sürdürerek birçok şekilde gerçekleşebilir (Güngör ve Perdu, 2017). Psikolojik ve sosyo-kültürel uyum ve kültürleşme gibi çeşitli faktörler kültürel uyumu etkileyebilir (Demes ve Geeraert, 2014). Sosyokültürel uyum, yeni kültüre erişim mekanizmalarını ifade eder (Demes ve Geeraert, 2014). Öte yandan, psikolojik uyum, göçmenin yeni kültürle nasıl hissettiğini yansıtan duygusal ve duygusal faktörleri ilgilendirir ve refahla bir ilişki sunar (Demes ve Geeraert, 2014). Kültürleşme süreci, yeni kültürle temas, kültürel miraslarını ne kadar korudukları ve yeni gerçekliği kabul edip etmedikleri ile ilgili değişikliklerden oluşur (Birman vd., 2014; Demes ve Geeraert, 2014). Bağlam ve durum, ne zaman ve hangi tür kültürleşmenin daha yararlı olduğunu tanımlamak için önemlidir (Birman vd., 2014; Schwartz vd., 2013). Ülkelerindeki işleriyle uyumlu bir pozisyonda istihdam elde etmek için, yerel gelenekleri özümsemek daha önemlidir (Birman vd., 2014; Salo ve Birman, 2015). Ancak, fark edilen sosyal destek, köken ülkedeki çiftlerle temas kurarak bir ilişki ağı oluşturabilir ve sonuç olarak kültürel miraslarını koruyabilir (Birman vd., 2014; Vinokurov vd., 2017).

Hainmueller vd. (2017) mülteci entegrasyonunun dil, sosyal katılıma bir engel olarak algılanan ayrımcılık, hobiler, yerel kulüplere üyelik, ev sahibi ülkenin yerel gazetelerini okuma ve göçmen olmayan arkadaşlara sahip olma gibi faktörlerin sosyal entegrasyonu etkilediğini belirtmiştir. Göçmenlerin güvenilir bir ilişki kurduğu gönüllüler genellikle sosyal yardımları talep etme engellerini aşmak için rehber olarak yardımcı olmaktadır (Bakoben vd., 2019). Yerel halkla temaslar, birlikte futbol oynamak gibi ortak boş zaman aktivitelerine veya dil becerilerini geliştiren ve sosyal katılımı sağlayan mentorluk programlarına odaklanıldığında refah ve sosyal entegrasyon üzerinde olumlu etkiler ortaya koymaktadır (Krieger vd., 2020).

Göçmenlere yönelik uygulanan entegrasyon ve uyum yöntemlerinin ülke ve bölgeye göre farklılık gösterdiği bilinmektedir. Ayrıca entegrasyon göçmenlerin hangi ülkeden ve hangi neden ile geldiğiyle de ilgilidir. Bundan dolayı göçmenlerin toplumsal entegrasyonu ile ilgili politikaların her ülkede kendi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin coğrafi konumu dolayısıyla komşu ülkelerde yaşanan büyük siyasi değişimler, savaş ve çatışmalar sonucunda kitlesel göç alma durumunda

kalmıştır. Bu durum Türkiye’de yapılan çalışmalarında daha çok göçmenlerin entegrasyonu ile ilgili olmasını sağlamıştır. Coşkun ve Ateş (2023)’in araştırmasında göçmen entegrasyonunun zorlaştırıcıları ve kolaylaştırıcıları incelenmiştir. Araştırmaya göre göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar ve davranışların yaygınlığı, dil sorunları, göçmenlerin zaman zaman görgü ve hukuk kurallarına uymamaları ve güvenliğe dair endişeler Türkiye’de göçmen entegrasyonu zorlaştıran unsurlar arasında bulunmaktadır. Göçmen entegrasyonu kolaylaştıran başat unsurlar arasında ise kültürel çeşitliliği ve çok kültürlülüğe uygulugu, göçmenlerin ucuz iş gücü olarak kullanılması ve göçmenlerin çoğunluğunun olması bulunmaktadır.

Entegrasyon süreci iki yönlü bir etkileşim olarak tanımlanabilir ve her iki tarafın da bu sürecin temel işlevlerini üstlenmesi kaçınılmazdır. Sosyal uyum dinamik bir yapıyı temsil eder ve yasal, ekonomik ve sosyokültürel yönleri içerir. Yasal olarak, göç ettikleri ülkedeki yerel vatandaşların yasal haklarına erişim ön plandadır ve aynı zamanda hedef ülkenin yasalarına uyarlanmıştır. Ekonomik açıdan, göçmenler ve aileleri sürdürülebilir bir yaşam süreci doğru istihdam fırsatlarına sahip olmalıdır. Sosyokültürel açıdan, göçmenlerin toplumsal dışlanma veya ayrımcılığa maruz kalmadan kültürel ve sosyal bağlamlara entegrasyon sağlamaları son derece önemlidir (Yıldırım vd., 2017).

Şimşek (2019)’in araştırmasında mültecilerin entegrasyonunda çalışma ve eğitim başta olmak üzere haklara erişim sürecindeki deneyimleri araştırılmış olup, mültecilerin temel haklara erişimde önemli yaşadıkları zorlukların entegrasyon sürecinde olumsuz etkiler oluşturduğu belirtilmiştir.

Türkiye’ye sosyal ve ekonomik açıdan göçmenlerin uyumlarında eğitimin de önemli bir rolünün olduğu görülmektedir. Türkiye’de göçmenlere yönelik olarak eğitim olanaklarının son derece fazla olması, göçmenlerin birçok ülkedeki imkanlardan çok daha fazlasına sahip olmasını mümkün kılmıştır. Bu konuda Türk halkının Suriyeliler lehine ayrımcılık yapıldığına dair şikayetlerinin olmasına rağmen devletin Suriyeli göçmenlerin eğitim olanaklarından şeffak bir şekilde yararlanması politikasını sıkı bir şekilde koruyarak devam ettirdiği görülmektedir. Göçmenlerin ülkelerinde sahip oldukları eğitim imkanlarıyla yarışır düzeyde eğitim almalarını sağlamakta ve onların entegrasyonuna olumlu katkılar sağlamaktadır. Bir yandan bireysel eşitliğin geliştirilmesi söz konusu iken diğer yandan göçmenlerin

ayrımcılığa uğradığı düşüncesinin de önüne geçilerek topluma uyum sağlamaları için tutarlı bir alt yapı oluşturulmaktadır (Aksoy, 2020).

Havan (2024)'ın araştırmasında göçmenlerin entegrasyonunda yerel yönetimlerin etkisi incelenmiş olup, belediyelerin göçmenlerin sosyal uyumunu destekleme sürecinde kritik bir rol oynadığını ve bu sürecin daha etkin bir şekilde yönetilmesi için daha fazla kaynak aktarımı ve çaba harcanması gerektiği belirtilmiştir. Yerel yönetimlerin göçmenlerin sosyal entegrasyonuna yönelik hizmet uygulamalarının incelendiği çalışmada yerel yönetimlerin göçmen refahını sağlamada kamu ve kamu dışı refah sunucularıyla daha fazla iş birliğiyle çalışmaları, istihdama katılımı artırıcı nitelikte çalışmalar yürütmeleri, eğitimin uyumun sağlanmasında kilit konumda olmasından hareketle okul sosyal hizmetinin hayata geçirilerek yerel yönetimlerle entegre sosyal hizmet uygulamalarının gerçekleştirilmesi gerektiği bildirilmiştir (Gündüz ve Çiftçi, 2021).

Mültecilere göç ettikleri ülkelerde kendilerini güvende hissetmeleri, sınır dışı edilmeyeceklerini bilmeleri, haklara erişimlerinin sağlanması entegrasyon süreçlerinin başarılı bir şekilde devam etmesi için önemlidir. Bu durum entegrasyon sürecine etki eden faktörlerin araştırılmasının önemli olduğu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda mevcut çalışmada İstanbul Pendik ilinde yaşayan göçmenlerin toplumsal entegrasyonları incelenmesi amaçlanmıştır.

2. TOPLUMSAL ENTEGRASYON

Entegrasyon göçmenlerin yerel topluluğa alışma süreci şeklinde ifade edilmektedir. Son yıllarda göçmenlerin entegrasyonu birçok Batılı ve Batılı olmayan toplum için önemli bir zorluk haline gelmiştir. Bununla birlikte sosyolojik araştırmalar giderek daha fazla göçmenlerin entegrasyonuna odaklanmıştır. Geçmişte birçok araştırmacı, göçmenlerin bilgi ve becerileri, sosyal ağları ve toplumdaki konumları açısından asimile olmalarına yol açan belirleyicilerin hangileri olduğunu sorarak kültürel, sosyal ve yapısal entegrasyona odaklanmıştır (Hochman, 2011; Fokkema ve Haas, 2015; Kalmijn ve Kraaykamp, 2018). Bunun dışında, göçmenlerin duygusal entegrasyonuna, yani ait olma duygusuna ve parçası oldukları yeni toplumla özdeşleşmelerine odaklanan araştırmalarda bulunmaktadır.

Entegrasyon kavramının tanımı ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Bu bölümde araştırmanın ana teması olan entegrasyon ilgili bilgiler verilmiştir. İlk aşamada entegrasyon kavramının tanımı ile ilgili farklı araştırmacıların fikirlerine ve tanımlarına yer verilmiştir. Sonraki kısımda ise entegrasyon kavramını açıklayan modellere yer verilmiştir. Son kısımda ise özellikle araştırmanın konusu olan sosyal entegrasyon ve boyutları ile ilgili bilgiler literatür kapsamında değerlendirilerek verilmiştir.

2.1 Entegrasyon Kavramı

Entegrasyon, göç araştırmalarının temel kavramlarından biridir. Entegrasyon kavramı uzmanlar tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Entegrasyon temel anlamda göçmenlerin yerel topluluğa alışma süreci olarak açıklanmaktadır. Entegrasyon kavramının nasıl kullanıldığı ve anlaşıldığı bir perspektif olup, kavramsal sorunlar ortaya koymaktadır. Entegrasyon operasyonelleştirme ve ölçüm kriterlerinin eksikliği nedeniyle kısmen tartışılmaktadır (Gibney ve Hansen, 2005). Aynı zamanda “grup etkileşiminin sosyal süreçlerinin bir tam sayının oluşturulmasındaki matematiksel süreçlere benzetilebileceğini varsayan, matematiksel bir metafora dayanan bir kavram” olarak da ifade edilmektedir

(Banton, 2001). Yani kıyaslama entegrasyonunun anlaşılması zor ve ölçüm yapılmadan durumun tam olarak anlaşılması o kadar da güvenilir ya da mümkün olmamaktadır. Robinson'a (1998) göre "bütünleşme" sürekli kullanılan ancak farklı anlaşılan, sorgulanan, uyarlanan ve farklı bağlamlara oturtulan kaotik bir kavramdır. Castles ve ark. (2001) şunu eklemektedir: "Göçmen ve mülteci entegrasyonunun genel kabul görmüş tek bir tanımı, teorisi veya modeli yoktur". Üstelik entegrasyon, "çeşitli düzeylerde birçok şekilde anlaşılan tartışmalı bir terim" olarak görülebilmektedir (Erdal ve Oeppen, 2013).

Pennix'e (2003) göre entegrasyon, göçmenlerin toplumda bireysel ve grup düzeyinde kabul görme süreci olarak görülmektedir. Entegrasyon tek yönlü bir süreç veya iki yönlü bir süreç olarak tanımlanabilmektedir. Entegrasyonu tek yönlü bir süreç olarak ele alan tartışmaya göre, göçmen ev sahibi ülkeye ve onun topluluğuna tam bir bağlılık gösterir ve uzlaşma yalnızca göçmen tarafından yapılır (Martikainen, 2013). Bu süreç sıfır toplamlı bir oyun olarak görülebilir çünkü göçmen toplumun içinde olacak ya da ortası olmaksızın dışarıda kalacaktır (Faist ve Gerdes, 2008). Entegrasyonu iki yönlü bir süreç olarak ele alan tartışmaya göre hem göçmen hem de ev sahibi toplum ve ülke karşılıklı olarak dinamik bir şekilde hareket edecek ve bu yolda tüm taraflar uzlaşacaktır (Faist ve Gerdes, 2008).

Entegrasyon süreci tamamlandığında göçmenlere vatandaşlık statüsü verilebilmektedir. Huddleston (2020), başarılı bir entegrasyona ulaşmak için, entegrasyon politikasının "kamuoyunun ve göçmenlerin tutum ve kimliklerinin yanı sıra göçmenlerin refahı, siyasi katılımı ve diğer bazı sonuçlarla ilişkilendirildiği bir entegrasyon politikasına ihtiyaç olduğunu" da eklemektedir. Garcés-Mascareñas ve Penninx'e (2016) göre göçmenlerin ev sahibi toplumdaki yerlerini güvence altına almaları entegrasyon sürecinin tanımıdır. Entegrasyonun iki yönlü bir süreç olamayacağını, menşe ülkeyi de içeren üç yönlü bir süreç olabileceğini ve bunun da süreci desteklemek için hayati önem taşıdığı ifade edilmektedir.

IOM Glossary (2019) entegrasyonu "göçmenler ile yaşadıkları toplumlar arasında, göçmenlerin alıcı topluluğun sosyal, ekonomik, kültürel ve politik yaşamına dahil edildiği iki yönlü bir karşılıklı uyum süreci" olarak tanımlamaktadır. Bu süreç her iki tarafın da sorumluluklarını içerir ve sosyal içerme ve sosyal uyum gibi bağlantılı kavramları birleştirir. Ayrıca göç politikasının her iki taraf için de

uygun hale getirilmesi için entegrasyon politikalarının sadece ev sahibi toplumun hükümeti tarafından değil, STK'lar, göçmenler ve sosyal hizmetler tarafından da üretilmesi gerekmektedir. Tez, entegrasyonları, göçmenlerin farklı yönleriyle topluma dahil oldukları iki yönlü bir süreç olarak tanımlayacak ve bu yönleri elde etmek, topluma başarılı bir entegrasyon anlamına gelecektir.

Penninx (2005), entegrasyon sürecinin ekonomik, sosyal, kültürel ve politik şeklinde dört boyutu olduğu fikrini desteklemektedir. Penninx (2005) sınıflandırmasını tamamlayan diğer pek çok bilim insanı entegrasyonun ekonomik, sosyal, kültürel ve politik yönlerine odaklanmaktadır. Ekonomik entegrasyonun bir parçası olarak, yerel topluluk ekonomisinin hem resmi hem de resmi olmayan kısmında gerçekleşebilecek istihdam ve işgücü piyasasına erişim ön plana çıkmaktadır (Kindler ve Szulecka, 2013). Sosyal ve kültürel entegrasyon, göçmenlerin daha yakın bir topluma yol açan normları, gelenekleri, dili, sosyal ilişkileri ve uygulamaları kabul etmesi olarak görülebilmektedir (Wang ve Fan, 2012). Vatandaşlık kazanmak, oy vermek, oy kullanma hakları ve siyasi katılım/katılım entegrasyonun siyasi boyutuna dahil edilmiştir (Cinalli ve Giugni, 2011). Mevcut çalışmada ekonomik ve kültürel entegrasyon ile ilgili açıklamalar aşağıda belirtilmiştir. Sosyal entegrasyon ise ayrıntılı bir biçimde farklı bir bölümde açıklanmıştır.

Bommes ve Kolb (2006) tarafından ekonomik entegrasyon “genel ödeme yeteneği ve bu yeteneği hizmet veya mal satarak kazanma çabası” olarak tanımlanmaktadır. Bu şekilde bakıldığında, ekonomi alanındaki her eylem, resmi olarak, bireyin mal ve hizmetler için ödeme yapmaya istekli veya muktedir olup olmadığı ve bu yeteneğin yeniden üretimini güvence altına alma sorununa indirgenmektedir. Ekonomik entegrasyonun “iş” ve “girişimcilik” kelimelerinin hiper adı olarak görülebileceği belirtilmektedir (Bommes ve Kolb, 2006). Kısacası ekonomik entegrasyon, göçmenlerin üretim yoluyla emek güçlerini satmaları ve karşılığında ücret/maaş kazanarak işgücü piyasası çalışmalarına entegre olmaları olarak görülmektedir. Para kazanmak için kendi işlerini de kurabilirler ancak buna göçmenlerin küçük bir kısmı da dahildir (girişimcilik). Temel olarak ekonomik entegrasyon, işgücü piyasasına ve istihdama erişim olarak nitelendirilebilir. Kindler ve Szulecka (2013) ekonomik entegrasyonu, göçmenlerin, ev sahibi ülkenin yerli

meslektaşlarına benzer hale gelecek şekilde büyüyen ekonomik performansının bir yolculuğu olarak görünmektedir. Martén ve ark. (2019) etnik ağların göçmenlerin (özellikle mültecilerin) entegrasyonunu destekleyebileceğini vurgulamaktadır. İsviçre'deki bulgularına göre, etnik ağ oluşturma sayesinde, çok sayıda aynı etnik kökene sahip bir lokasyonda bulunan mülteciler, daha az etnik kökene sahip bir lokasyonda bulunan mültecilere kıyasla daha yüksek oranda iş bulabilmektedir. Bu, "mekansal olarak yoğunlaşmış etnik ağların, istihdam fırsatları hakkında bilgi paylaşımını kolaylaştırarak mültecilerin ekonomik entegrasyonunu katalize edebildiğini" göstermektedir (Martén ve ark., 2019). Göçmenlerin ekonomik entegrasyonunun tanımlanmasında eğitim, beceriler, iş deneyiminin yanı sıra yaş ve kalış süresi, göçmenlerin ekonomik entegrasyonunun tanımlanmasında en çok altı çizilen faktörlerden bazılarıdır (Chiswick ve Miller, 2001; Crul ve Vermeulen, 2003).

Dünyadaki mültecilerin çoğuna gelişmekte olan ülkeler ev sahipliği yapmakta ve bu ülkeler, ev sahibi toplumla sosyo-kültürel, etnik, ekonomik ve politik entegrasyondan uzak bir nüfus yaratan yardım ve finansman sağlama rollerini yerine getirme eğiliminde değillerdir (Chatterjee, 2016). Çoğunlukla Asya'da devletlerin ve mültecilerin siyasi haklar kazanmaktan ziyade ekonomik olarak karşılıklı bağımlılık kazanmaya öncelik vermeleri, mültecilerin yasa dışı çalışmasına yol açmakta ve entegrasyon süreçlerini olumsuz etkilemektedir (Cheung, 2012). Bu nedenle mülteciler çoğunlukla entegrasyon sürecinin diğer yönlerinden ziyade para kazanmak ve ekonomik entegrasyonu hedeflemek için iş arıyorlar. Bu aynı zamanda bu mültecilerin ekonomik göçmenler olarak görülmesi ve yerel toplulukta herhangi bir iş aldıklarını belirterek ev sahibi toplumda hoş karşılanmamaları nedeniyle de sorunlar yaratmaktadır (Chatterjee, 2016). Mültecileri bir yük olarak ele almak yerine kayıtlı istihdama ve işgücü piyasasına dahil etmek hem ev sahibi ülke hem de mülteciler için bir kazan-kazan durumu olup, onların entegrasyonuna da katkıda bulunacaktır (Lenner ve Turner, 2019). Ayrıca, özellikle işgücü piyasasına entegrasyonda hem erkekler hem de kadınlar için farklı entegrasyon süreçleri bulunmaktadır. Cinsiyetler arasındaki eşitsizliklerin yarattığı durumda cinsiyetin rolü vardır (Miletic, 2014). Mülteci/göçmen kadınlar iş arasa da istihdam edilen göçmen/mülteci erkek sayısı hâlâ kadın sayısından fazladır (Grenier ve Xue, 2011). Bunun nedeni çocuk ve yaşlı bakımı ya da kadınların sadece evde çalışma kültürü

olabilir. Yine de ailenin ekonomik çıkarlara ihtiyacı olmasına rağmen kadınların sorumlulukları onları istihdam etmeye zorlayabilir.

Haas'a (1961: 366-367) göre ulus devletler, farklı anayasal ve yapısal faktörlerin kendisiyle tutarlı bir şekilde dahil edildiği siyasi topluluklardan oluşmaktadır. Bu durumu, "karşılıklı olarak düşmanca iddialara sahip çatışan grupların olduğu bir ortamda, iç barışçıl değişim olasılığı olduğunda bir siyasi topluluk var olur." Şeklinde tanımlamaktadır (Haas, 1961). Bu sürece "entegrasyon" dendiğini, ekonomik ve sosyal faktörlerin entegrasyon sürecini anlamamıza ve değerlendirmemize yardımcı olduğunu belirtmektedir.

Hoffman ve Even (1984), entegrasyonun üst düzeylere daha fazla katılımı artırılabilirliğini ve kişinin sağlıktan ekonomiye, eğitimden siyasi katılıma kadar katkıda bulunabileceği farklı alanların bulunduğunu eklemektedir. Göçmenlerin (çoğunlukla Avrupa'da) siyasi katılımı uzun bir süre önemli bir sorun olarak görülmemiştir. Çünkü bu insanlar geleceğin potansiyel vatandaşları olarak görülmemekte, hatta ev sahibi ülkede çalışmak ve ekonomik olarak katkıda bulunmak için gelen misafirler olarak görülmektedirler (Martiniello, 2006). Ancak bir göçmenin ev sahibi topluma entegre olması için tek ekonomik katkı yeterli değildir, aynı zamanda siyasi entegrasyonun da genel entegrasyonda rolü vardır. Weiner (2015) siyasi katılımı "kamu politikalarının seçimini veya herhangi bir düzeydeki siyasi liderlerin seçimini etkilemeyi amaçlayan meşru veya gayri meşru yöntemler kullanan, başarılı veya başarısız, organize veya organize olmayan, dönemsel veya sürekli herhangi bir gönüllü eylem" olarak tanımlamaktadır. Weiner'e (2015) göre eylem sözlü eylemi içerir ancak duygular veya sadece tutumlar bir kişinin eylemi olarak yansımaz, hatta sözlü yabancılaşma kişinin gerçekleştirdiği eylemlerden biri olabilir. Vergi ödemek, askere gitmek gibi istemsiz eylemlere dahil olduğunu eklemektedir. Siyasi katılımın oy verme veya topluluk faaliyetlerini içermesinin yanı sıra sivil itaatsizlik veya seçim yolsuzluklarını da içermesinin nedeni budur.

Martiniello (2006), siyasi katılımın geleneksel göstergelerinin seçimlere katılmak olduğunu (ister sadece oy vermek ister seçimlere katılmak olsun) tamamlamaktadır. Ancak aynı zamanda "protestolar, gösteriler, oturma eylemleri, açlık grevleri, boykotlar" gibi daha az geleneksel göstergelerin de bulunduğunu

belirtmektedir. Göçmenlerin yasal hakları ve statüleri çoğunlukla göçmenlere hangi statü ve hakların verildiği, ev sahibi toplumda vatandaş olup olmayacakları vb. entegrasyon konusuyla bağlantılıdır. Göçmen entegrasyonu, yasal statü ve vatandaşlık çalışmasında konular hâlâ güncel ve önemlidir (Strang ve Ager, 2010). Göçmenlerin dil becerileri ve sosyo-kültürel bilgileri, ev sahibi devletlerin göçmenlerden gelmeden önce talep ettiği entegrasyon göstergelerinden bazılarıdır (Joppke, 2007). Bu perspektifte ev sahibi devletin ülkeye kimin gireceğini (göç) kontrol etme yetkisine sahip olduğu ve hareketlilik konusunda uyum üzerinde kontrole sahip olduğu görülmektedir (Erdal ve Oeppen, 2013). Bununla birlikte, katı çerçevelerin göçmenlere yeterli alan bırakmadığı, sosyal süreçlere asimetric bir bakış açısı getiren bir topluma yalnızca göçmenlerin uyum sağlaması/entegre olması gerektiğini savunan tek yönlü bir süreçtir (Strang ve Ager, 2010). Vatandaşlık, “üyeler ve dışarıdakiler arasında belirli devletlerle olan farklı ilişkilere dayanan bir ayırım” olarak görülmektedir (Bauböck ve ark., 2006). Göçmenlerin yasal haklarını toplumda kabul edilip edilmediklerinin bir göstergesi olarak görmeleri, artık yabancı/misafir olup olmadıkları göçmenler için büyük bir ikilemdir. Bu ikilem doğrudan entegrasyon süreçlerine yansımaktadır. Ancak Fokkema ve Haas (2015)’a göre göç motivasyonlarının göçmen entegrasyonu üzerinde büyük etkisi vardır. Fokkema ve de Haas (2015) tarafından farklı motivasyona sahip göçmenlerin işgücü piyasasında farklı bir düzeye entegre edildiği şeklinde yorumlanan “İşgücü piyasasında siyasi motivasyonlu göçmenlerin ekonomik motivasyonlu göçmenlere göre daha az tercih edilmeleri bekleniyordu” şeklinde belirtmişlerdir.

2.2 Entegrasyon Modelleri

Entegrasyonun en önemli perspektiflerinden biri toplumların ve ülkelerin algılarındaki “biz” (yerel topluluk) ve “onlar” (göçmenler) arasındaki ayırımdır. Küreselleşmenin pek çok insanın yaşamı üzerindeki etkileri göz önüne alındığında böyle bir ikililik giderek anlamsız görünse de bazı devletler hâlâ yalnızca tek vatandaşlığa izin vererek böyle bir ikililiği hukuki ve siyasi açıdan ayakta tutmaktadır (Erdal, 2013). Bu, göçmenleri ve kararlarını (ayrıca entegrasyonlarını) doğrudan etkilemektedir. Çeşitli bakış açıları, ev sahibi toplum ile göçmenler arasındaki ilişkiyi farklı şekilde açıklamaktadır. Entegrasyon kavramı, göçmenlerin farklı zaman ve mekanlardaki uyum sürecini açıklamak için farklı şekillerde

kullanılmaktadır. Örneğin asimilasyon kavramı Kuzey Amerika'da yaygın olarak kullanılırken, entegrasyon kavramı en çok Avrupa'da kullanılmaktadır (Modood, 2005). Ayrıca literatürde dahil etme, bütünleştirme, uyumlaştırma ve sosyal uyum gibi farklı kavram ve terimler de incelenmektedir.

2.2.1 Kültürasyon ve asimilasyon

Kültürleşme ağırlıklı olarak göçmenler ve onların ataları üzerinde etkileşimli bir şekilde yoğunlaşmakta; yalnızca göçmeni değil, aynı zamanda ev sahibi toplumu da değiştiren karşılıklı bir süreçtir. Ev sahibi toplum yeni yaklaşımlar bulmalı ve göçmenlerin ihtiyaçlarına uyum sağlamalıdır (Heckmann, 2005). Berry (1990), her ne kadar kültürleşme her iki tarafta da değişime işaret etse de pratikte bir tarafın diğerine göre daha fazla değişiklik yapma eğiliminde olduğunun altını çizerek, daha fazla değişen tarafı “kültürleşen grup” olarak tanımlamaktadır. “Grup düzeyinde sosyal yapılarda, kurumlarda ve kültürel uygulamalardaki değişiklikleri içerir. Bireysel düzeyde, kişinin davranış repertuarındaki değişiklikleri içerir.” Şeklinde ifade edilmektedir (Berry, 2005). Kültürleşme yıllar, hatta nesiller veya yüzyıllar alabilen uzun bir süreçtir. Bu süreç, birbirlerinin dillerini öğrenmelerine, yemek tercihlerini paylaşmalarına, farklı giyim tarzlarını benimsemelerine veya diğer grupların özellikleri olan sosyal etkileşimleri benimsemelerine yol açmaktadır. Ancak süreç içerisinde karşılıklı uyum gözlemlenebileceği gibi çatışma ve stres de ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle ev sahibi toplumda ve göçmenlerde farklı kültürleşme düzeyleri görülebilmektedir.

Sosyal Bilimler Araştırma Konseyi'nin 1953'te yaptığı tartışmaya göre kültürleşmenin farklı türleri vardır ve en bilinenlerinden biri asimilasyondur (Barnett, 1954). Ancak bu aynı zamanda tepkisel kültürleşme (her iki grup da değişime direnir), yaratıcı kültürleşme (daha önce her iki tarafta da görülmemiş yeni bir kültürel form üretmek) ve gecikmiş kültürleşme (değişim her iki tarafta da olur, ancak zaman içinde, çoğunlukla yıllar alır) olarak da ifade edilmektedir.

Burgess ve Park (1921) asimilasyonu “kişilerin ve grupların diğer kişi ve grupların anılarını, duygularını ve tutumlarını edindiği ve onların deneyimlerini ve tarihlerini paylaşarak onlarla bütünleştiği bir iç içe geçme ve kaynaşma süreci” olarak tanımlamaktadır. Gordon (1964): “Asimilasyon gerçekleşmedi; göçmenin

önyargılı tutumlarla veya ayrımcı davranışlarla karşılaşmadan yerel toplulukta işlevini yerine getirinceye kadar ileri sürülür.” şeklinde ifade etmektedir.

Asimilasyon politikalarıyla göçmenler topluma entegre olsalar da geçmişlerini (kendi kültürlerini) gelecekle (toplumun kültürü) birleştirmeleri yerine, entegre olabilmek için bazı kültürel farklılıklarından vazgeçmek zorunda kalacaklar. Asimilasyon, göçmenlerin pozitif seçimine, yani onların doğuştan yeteneklerine, işgücü piyasasında başarıya yönelik yüksek motivasyonlarına ve ev sahibi ülkenin spesifik insan sermayesine yatırım yapma konusunda daha yüksek teşviklerine bağlanmaktadır (Constant ve Zimmerman, 2011). Göçmenlerin ekonomik kazançları açısından ev sahibi toplumdan ayırt edilememeleri durumunda ekonomik olarak asimile oldukları varsayılmaktadır. Hoffmann-Nowotny'ye (1973) göre entegrasyon ve asimilasyon, eşzamanlı ve birbirine bağımlı olduklarından yalnızca yönetsel olarak tanınabilen süreçlerdir. Üstelik belli bir düzeyde asimilasyon olmadan entegrasyon olamaz ve belli bir düzeyde entegrasyon olmadan asimilasyon da düşünülemez (Giordano, 2010).

Gordon (1964), bir asimilasyon modelinin, ev sahibi topluma gelen göçmenlerin zamanla bireysel ve grup olarak ev sahibi toplumun kültürüne uyum sağlamaları olduğunu ileri sürmüştür. Gordon (1978) yedi farklı asimilasyon türünü ve sürecini sınıflandırmaktadır:

1. Göçmenlerin kültüründe, çoğunlukla dil ve kültürel geleneklerde meydana gelen değişiklikler (kültürel asimilasyon ve kültürleşme),
2. Göçmenlerin ev sahibi toplumun kurumlarına, grup düzeyindeki komitelere katılımı (yapısal asimilasyon),
3. Göçmenler ile ev sahibi toplumun vatandaşları arasındaki evlilikler (evlilik asimilasyonu),
4. Göçmenlerin ev sahibi topluma “aidiyet duygusunun” ortaya çıkması (kimliksel asimilasyon)
5. Ev sahibi toplumun “önyargıların olmadığı” duygusunu geliştirmesi (reseptif asimilasyon tutumu)

6. Ev sahibi toplum artık göçmenlere karşı ayrımcılık yapmıyor (davranışsal asimilasyon).
7. Göçmenler, vatandaşlarla çatışan değerler ve güçlerden oluşan sivil yaşamın doğasına ilişkin taleplerini dile getirmemektedir (sivil asimilasyon)

"Kültürleşmeyle eşzamanlı olarak veya kültürleşmenin ardından yapısal asimilasyon meydana geldiğinde, diğer tüm asimilasyon türlerinin doğal olarak bunu takip edeceğini" eklenmektedir (Gordon, 1964: 80-81). Yapısal asimilasyonla göçmenlerin karşılıklı evlilik fırsatlarına sahip olacağını ve bunun da sonuçta göçmenlerin etnik kimliğinin bozulmasına yol açacağını açıklamaktadır. Kötüleşmeyle birlikte göçmenler toplumla daha güçlü bir ilişkiye (aidiyet duygusu) sahip olacak ve bu da toplumdaki önyargı ve ayrımcılığın azalmasına olanak sağlayacaktır. Genel olarak Gordon (1964), kültürleşmenin göçmenlerin tam asimilasyonu olacağını, herhangi bir etnik kimliğin var olmayacağını ve göçmenlerin kimliğinin ev sahibi ülkenin ulusal kimliğinin lehine olacağını ifade etmektedir. Baskıcılık karşıtı ve sosyal adalet perspektifinden bakıldığında, tek yönlü kültürleşme düşünce okulu yaygın ve yıkıcı derecede baskıcıdır (Ngo, 2008: 3). Bu bakış açısı, asimilasyon çerçevesinin, "Üçüncü Dünya" ülkelerinin ve kültürlerinin batılı ülkeler tarafından emperyalizmini ve sömürgeleştirilmesini yansıttığını açıklamaktadır.

2.2.2 Kültürel stratejileri ve modeli

Berry (2008) kültürleşmenin sadece asimilasyon ve kültürleşme olmadığını, karşılıklı bir süreç olduğunu öne sürmektedir. "Kültürleşme, daha geniş kültür değişimi kavramının yalnızca bir yönü olarak görülüyor; gruplardan birinde veya her ikisinde de değişiklik yarattığı kabul edilir; asimilasyondan da ayrılır" şeklinde ifade etmektedir (Berry, 2008). Berry'nin kültürleşme stratejileri, bireyin kültürleşmesine ilişkin daha geniş bir kavram verir. Berry tarafından kültürleşme stratejileri ve kültürleşmenin sonuçları anlamına gelen "adaptasyon" terimi kullanılmaktadır. Berry (1976) ayrıca bir bireyin/göçmenin kültürleşme stratejilerinin uyum sağlama, tepki verme ve geri çekilme olduğunu açıklamaktadır:

1. Uyum, göçmenin toplumla olan çekişmesidir ve çevreye uyum sağlayan değişimle kendiliğinden azalır. (Berry'ye (1992) göre uyum, “adaptasyon terimiyle en çok kastedilen uyumdur.”
2. Tepki, göçmenin toplumla olan anlaşmazlığının değişimle birlikte genişlemesi ve bu durumun toplumda göçmen ile toplum arasında daha tutarlı bir ilişkiye yol açabilecek çevresel düzenlemelere yol açabilmesidir. Geri çekilme, göçmenin toplumdan dışlanmasıdır ve toplum üzerindeki baskıyı ortadan kaldırır. Ancak "uyum sağlamanın tek stratejisi değildir, asimilasyon da kültürleşmenin tek yolu değildir." (Berry, 1992: 72).

Berry'nin modeli (1984), birey tarafından olumludan olumsuzla doğru sürekli bir ölçekte yanıtlanan iki önemli konuya (miras kültürünün ve kimliğin korunması ve gruplar arasında aranan ilişkiler) dayanmaktadır. Birey kültürleşme için bu seçeneklere sahiptir.

Berry (1992, 1997, 2005, 2008) baskın olmayan etnokültürel grupların bakış açısından asimilasyonu, bireyin artık kendi kültürünü sürdürmek istememesi ve toplumun kültürüyle iç içe olmaya/toplumla ilişki kurmaya başlaması süreci olarak tanımlamaktadır. Ayrışma asimilasyonun tam tersidir; bireyin kendi kültürünü koruması ve toplumla hiçbir şekilde iç içe olmak istememe durumudur. Entegrasyon, toplumun kültürüne katılırken aynı zamanda kendi kültürel bütünlüğünün bir dereceye kadar korunması süreci olarak tanımlanmaktadır. Marjinalleşme, bireyin kendi kültürünü sürdürmekle ilgilenmemesi (empoze edilen kültürel kayıp nedeniyle) veya toplumun kültürüyle de ilgilenmemesi (ayrımcılık veya dışlanma nedeniyle) anlamına gelmektedir.

Berry (2008) baskın olmayan grupların ya da baskın olmayan grup üyelerinin kültürleşme seçiminde seçim şansının olmadığını altını çizmektedir. İçinde buldukları toplum onlara kültürleşme biçimini dayatıyor. Bu nedenle "Entegrasyon, ancak egemen toplum kültürel çeşitliliğe yönelik yöneliminde açık ve kapsayıcı olduğunda, egemen olmayan gruplar tarafından 'özgürce' seçilebilir ve başarılı bir şekilde yürütülebilir." şeklinde ifade etmektedir (Berry, 2008).

2.2.3 Çokkültürlülük

Çokkültürlülük, “ister ülkeler içindeki mevcut etnokültürel grupların ürünü ister uluslararası göçün sonucu olsun, çağdaş toplumların çeşitli etnik yapısını” ifade eder (Green ve Staerklé, 2013). Çokkültürlülük kültürel çeşitliliği yansıtır ve başkalarına karşı açıklığı teşvik ederek ve ayrımcılığı durdurarak kültürel kimliğin korunmasına olumlu bir bakış açısı getiren toplum üzerinde yapıcı bir etkiye sahiptir (Kymlicka, 1995). Entegrasyonun kültürel-sosyal kısmını vurgulayan araştırmacılar, yapısal yaklaşımlarını çoğunlukla farklı etnik gruplara sahip göçmen topluluklara odaklıyorlar (Zhou ve Yang, 2014). Bu akademisyenler, ev sahibi toplum ile göçmen topluluk arasındaki ırk ve etnik köken farklılıklarının yeni bir kentsel sosyal yapı yaratacağını, bunun da göçmen toplulukların “ötekileştirilmiş” ve “sınıf dışı” hale gelip “gettolarda” yaşayacakları anlamına geldiğini ileri sürmektedir (Marcuse, 1993; Wilson, 1987). Diğer akademisyenler, göçmenlerin ev sahibi toplumda kalışları yoluyla coğrafi, kültürel ve politik sınırları içeren bir "sosyal alan" yaratacaklarını belirterek bunu olumlu post-modernist ve davranışçı bir perspektiften görmektedirler. Böylece, bu göçmen topluluklar, göçmen topluluğun farklı unsurlarının ev sahibi toplumla birleştirildiği, ortak bir kültür oluşturmak için "birlikte eridiği" bir "eritme potası" oluşturur (Zhou, 1992; Portes, 1996; Davis, 2004) Göçmen toplulukların sosyal entegrasyon etkisi konusunda farklı görüşlere sahipler, hepsi bunu sosyal ayırım mekanizmasının bir ürünü olarak görüyor ve entegrasyon konusunu tartışılmaktadır (Zhou ve Yang, 2014: 54).

Çokkültürlülük yapısı, bir eritme potası beklemek yerine, gruplar arasındaki farklılıkları ve farklı kültürel mirasları içeren bir kültürel mozaik öngörmektedir (Wang ve Fan, 2012). Entegrasyon, çokkültürlülük ile asimilasyon arasındaki orta yolun normatif bir tanımı olarak kullanılmıştır. Daha sonra göçmenlerin işgücü piyasasına tam katılımına ve resmi vatandaşlıklarına odaklandı, ancak sosyal üyelik ve kültürel tercih meselelerini kişisel tercihe bırakılmıştır (Erdal ve Oeppen, 2013).

2.3 Sosyal Entegrasyon

Korfalı ve Sert (2019) toplumsal bütünleşmeyi “yasalara saygı duymak ve devlet kültürüne uygun hareket etmek” olarak tanımlamaktadır. Sosyal entegrasyon, göçmenlerin kültürel uygulamaları, normları ve toplum anlayışını gönüllü olarak

benimsemelerine yol açmaktadır (Ferguson, 2008). Sosyal entegrasyonun boyutlarından biri de göçmenin topluma sosyal katılımı olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal katılım, “toplumsal gerçekliğin inşasına ve yeniden inşasına veya toplumsal yaşamın üretimine ve yeniden üretimine katılım” olarak açıklanabilir. (Beresnevièiütè, 2003). Aidiyet ve memnuniyet duygusu sosyal entegrasyonun başka bir boyutu olabilir (Kamali, 1999). Sosyal hayata aktif katılım, sosyal gerçekliğin kabul edilmesinin yanı sıra, ev sahibi toplumda ve onun üyeleri tarafından tanınma şansı ve becerilerini de içermektedir. Toplumda eşit olarak kabul edilmek sosyal entegrasyonun anahtarıdır.

King ve Skeldon (2010) kültürel entegrasyonu “göçmenlerin ve onların soyundan gelenlerin ev sahibi toplumun normlarına uygun olarak bilişsel, davranışsal ve tutumsal değişimi” olarak tanımlamaktadır. Heckmann ve Schnapper (2003) ev sahibi ÷lke vatandaşları/yerel halkla olan sosyal ilişkilerin, dolayısıyla arkadaşlıkların ve evliliklerin etkileşimli bir bütünleşme olduğunu eklemektedir. Ayrıca kimliksel bütünleşme, kültürel bütünleşmenin bir parçası olan (bütünleşmenin ana unsuru olan) ait olma duygusudur. Sosyal entegrasyon literatürde kültürleşme olarak da tanımlanmaktadır. Heckmann (2005) “Kültürel entegrasyon, göçmen grupların mutlaka kendi ÷lkelerinin kültürel unsurlarından vazgeçmeleri gerektiği anlamına gelmez” şeklinde belirtmiştir. İki kültürlü beceriler ve kişisel özellikler ev sahibi ÷lke için önemli bir kaynak olabilir. Sosyal ve kültürel entegrasyon el ele gider ve sosyal ilişkiler, normlar, dil, din, toplumda geçerlilik ve sosyal katılım bunların ana boyutlarıdır.

Strang ve Ager (2010), ev sahibi ÷lkenin dilini öğrenmenin entegrasyonu sağlamanın temel anahtarı olduğunu ve bunun da işgücü piyasasına girme şansını artırdığını belirtmektedir (Cheung ve Phillimore, 2014). Dili bilmek, mültecilerin kolayca iş bulmasını sağlayacaktır. Bu da yetişkin mültecilerin refahı ve yerleşimden memnuniyetleri açısından önemli bir faktördür (Kim, Ehrich ve Ficorilli, 2012). Mülteciler hayatta kalabilmek ve entegre olabilmek için ev sahibi toplumun dilini öğrenmekte zorlanmakla birlikte alışık olmadıkları başka bir alana geçme konusunda da zorluklarla karşılaşmaktadırlar (Anderson, 2004). Sosyal ağlar kurmak, arkadaş edinmek, ev sahibi topluma ait olma duygusuna sahip olmak ve günlük ihtiyaçları karşılamak, mültecilerin alışılmadık ortamlara entegrasyonunu kolaylaştıran görevler

arasında yer almaktadır (Gürsoy ve Ertaşoğlu, 2019). McDermott'a (2012) göre yerel halkla iletişim kurabilmek, ticari işletmelerin kuşaklardan miras kalan faaliyetlerini sürdürmelerine kesinlikle olanak sağlamaktadır. Ayrıca Jacobs ve ark. (2004)'a göre, yerel topluluğun dil bilgisi bir göçmenin siyasi katılımının en önemli varlıklarından biridir. Dil, göçmenin toplumu anlamasında ve aynı zamanda iletişim kurmasında aracıdır. Bu nedenle göçmenlerin hem toplumsal hem de bireysel entegrasyonu açısından dil engelinin ortadan kaldırılması büyük önem taşımaktadır.

2.3.1 Kimlik entegrasyon

Kimliksel entegrasyon bütünleşme aşamasında kabul ve katılımın tamamlanması ile gelişmektedir. Temel entegrasyon boyutlarının tamamının etkileşim haline girmesi sonucunda kimliksel entegrasyonu sağlanabilmektedir. Kültürel unsurlar, kimlik faktörlerinden; ekonomik unsurlar ise sosyal dinamiklerden bağımsız olarak toplumda varlık gösteremez. Çok kültürlülük politikaları, göçmenlerin laik ve dini örgütlerine yönelik tanınma politikaları ve vatandaşlığa kabul kültürünün teşvik edilmesi gibi etmenler, kimliksel entegrasyon politikalarının temel bileşenleri arasında sayılabilmektedir (Bosswick ve Heckmann, 2006).

2.3.2 İnteraktif entegrasyon

Etkileşimli olma durumu interaktif entegrasyon olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, çok boyutlu bir yapıya sahip olup, lineer bir süreç değildir (Cheung ve Phillimore, 2013). İnteraktif entegrasyon, göçmenlerin ev sahibi toplumun temel ilişkileri ve sosyal ağlarına dahil edilmesini kapsar. Bunun göstergeleri ise sosyal ağlar, arkadaşlıklar, ortaklıklar, evlilikler ve gönüllü kuruluşlara üyelikler gibi unsurları içerir (Bosswick ve Heckmann, 2006). Bu tür bir entegrasyonun gerçekleşebilmesi için her iki topluluğun da gönüllü bir şekilde katılım göstermesi önemlidir. Gönüllü katılım bağlamında ise pragmatist bir yaklaşımdan bahsedilememektedir. Yeni gelenlerin katıldıkları topluluğun iş gücü piyasasına entegre olması, yerli işletmecilerin onları ucuz iş gücü kaynağı olarak tercih etmesinin bir sonucu olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, işletmenin ihtiyaç duyduğu insan kaynağı da bu durumu etkileyen bir faktördür. Ekonomik entegrasyonda genelde pragmatist bir tutum öne çıkarken, interaktif entegrasyonda bireylerin ve toplulukların gönüllü katılımı ve etkileşimleri ön plandadır. İnteraktif entegrasyonun

göstergeleri arasında, ev sahibi toplumla kurulan ilişkiler, sosyal ağlar, arkadaşlıklar, evlilikler ve gönüllü kuruluşlara üyelikler sayılabilir. (Bosswick ve Heckmann, 2006).

2.3.3 Kültürel entegrasyon

Sosyal entegrasyonun önemli boyutlarından biri olan kültürel entegrasyon, en temel anlamda ev sahibi ülkenin dilini öğrenmek ve göç edilen toplumun bazı anlayışlarına ve temel normlarına uyum sağlamaktır (Hamberger, 2009). Entegrasyon, göçmenlerin, kendilerini yabancı hissettikleri toplumla bütünleşerek uyum içinde yaşamalarını mümkün kılar. Kültürel entegrasyon sağlandığında, göçmenler toplumsal normlara uygun davranışlar geliştirmiş olurlar (Adıgüzel, 2016). Bununla birlikte, kültürel entegrasyon, göçmen gruplarının kendi kültürel kimliklerinden tamamen vazgeçmeleri gerektiği anlamına gelmez. İki kültürde yetkinlik geliştirmek hem birey hem de ev sahibi toplum için önemli bir değer taşır (Bosswick ve Heckmann, 2006). Ayrıca, kültürel çeşitliliğin getirdiği avantajlar, karşılıklı etkileşimi güçlendirerek toplumsal katkıyı artırmakta, bireyler arasında hoşgörüyü teşvik etmekte ve böylece iki kültürün birey üzerindeki zenginlikleri sosyal yaşamın her alanında daha belirgin hale gelmektedir.

2.3.4 Yapısal entegrasyon

Göçmenlerin farklı sektörler, kurumlar ve organizasyonlara erişim sağlaması ve bu kurumların paralel yapılarını da oluşturmalarına yardımcı olmak yapısal entegrasyonun ortaya koyduğu sonuçlar arasında yer almaktadır. Bu tür sektörler, kurumlar ve organizasyonlar arasında ekonomi, eğitim, siyasi partiler ve dini topluluklar yer almaktadır (Martikainen, 2010, s. 266). Göçmenlerin merkezi toplumsal kurumlara, özellikle eğitim sistemine ve işgücü piyasasına tam katılımı entegrasyonun yapısal boyutu olarak ifade edilmektedir (Snel vd. 2006, s. 299). Eğitim ve ekonomi gibi temel kurumlar, topluma yeni katılan mültecilerin entegrasyon süreçlerinin başarısında kritik bir rol oynamaktadır. Yapısal entegrasyon politikaları çerçevesinde gerçekleştirilen aşağıdaki uygulamalar, bu entegrasyon biçiminin göstergeleri olarak öne çıkmaktadır. Bu uygulamalar arasında işgücü piyasasına ilişkin istatistikler, serbest meslek alanındaki veriler, eğitim destek

programları, konut ve sağlık politikalarına dair istatistikler ile sivil ve politik katılım oranları yer almaktadır (Bosswick ve Heckmann, 2006).

3. GÖÇ VE GÖÇMENLER

"Göçmen" ve "mülteci" terimlerinin kullanımıyla ilgili tartışma, akademik ve politika kapsamında tartışmalı bir kavram olarak geçmektedir (Carling, 2023; Crawley ve Skleparis, 2018; Erdal vd., 2023). "Göçmen" terimini bilinçli olarak kendi ülkelerini terk edip başka bir ülkeye yerleşen bireylerin korunması için politik ve yasal çıkarımlar taşımaktadır. Göçmenler, mülteciler, belgesiz kişiler, gönüllü göçmenler veya işçi göçmenleri gibi zorunlu göçmenler de dahil olmak üzere çeşitli alt grupları kapsayan geniş bir kategoriye temsil etmektedir. Bazı akademisyenler, göçmen ve mülteci terimlerinin ayrılmasının, kamu söylemini şekillendirme ve göçmenlerin korunmaya layık olup olmadığı konusundaki tartışmaları çerçeveleme açısından politik çıkarımlara sahip olduğunu ileri sürmektedir (Carling, 2023; Crawley ve Skleparis, 2018). Bu farklılaştırmanın yerinden edilmiş kişilerin korunması açısından önemli sonuçları vardır. İlk olarak, bu farklılaştırma ekonomik göçmenlerin mültecilerle aynı düzeyde korumayı hak etmediğini ima ederek, farklı göçmen kategorilerinin hak ettiği çeşitli koruma dereceleri hakkında daha geniş bir söyleme katkıda bulunmaktadır. İkinci olarak, bu farklılaştırma, mültecilerin göçmenlerden farklı haklara sahip olduğu fikriyle ilişkili normatif ve yasal çıkarımların eleştirel bir şekilde incelenmesini teşvik etmektedir. Bu kategorik farklılaşmanın temel sorunu, bu kategorilerin nasıl bulanık, parçalı ve çok katmanlı olduğunun gözden kaçırılmasıdır ve bu durum göç yolculuklarının doğasını yansıtır (Mainwaring ve Brigden, 2016). Hareket halindeki bireylere atanan yasal sınıflandırmalar, göç yolculuklarının karmaşık sosyal gerçekliklerini tam olarak yakalamada genellikle başarısız olur. Üçüncüsü, bu farklılaşma göçün iki nokta, yani köken ve ev sahibi ülkeler arasındaki sabit, statik bir hareketle sınırlı olmadığını kabul etmede başarısız olur. Crawley ve Skleparis (2018) bireylerin özellikle uzun süreli çatışmalardan etkilenen bölgelerde, ikamet ettikleri mevcut ülkedeki finansal güvenlik eksikliği nedeniyle başka bir ülkeye göç ettiğini belirtmiştir. Ekonomik güvensizlik, uzun süreli çatışmaların sonuçlarından biri olabilir ve bireyleri bir dizi olay zinciri yoluyla köken ülkelerini terk etmeye teşvik edebilir. Sonuç olarak, köken ve hedef ülkeler arasındaki farklı aşamalarda göç isteklerinin temel itici güçlerini

belirlemenin basit olmadığı bildirilmiştir (Carling vd., 2023). Bu bilgiler kapsamında araştırmanın bu bölümünde göçmen ve göçmenlik ile ilgili kavramların anlamları ortaya konulmuştur. Ayrıca Türkiye’de göçmenlik olgusuna ilişkin bilgiler derlenmiştir.

3.1 Göç ve Göçmenlik ile İlgili Kavramlar

Mülteci kavramı: (UNHCR) tarafından tanımlandığı şekliyle mülteci, ırk, din, milliyet, belirli bir sosyal gruba üyelik veya siyasi görüşe dayalı haklı bir zulüm korkusu nedeniyle memleketine dönemeyen veya dönmek istemeyen bir bireydir. Mülteciler, 1951 Mülteci Sözleşmesi de dahil olmak üzere uluslararası hukuk tarafından korunmaktadır. Her mültecinin bir sığınmacı olarak başlamasına rağmen, her sığınmacının nihayetinde bir mülteci olarak sertifikalandırılmadığını ve bu iki terim arasında ara sıra karışıklığa yol açtığını belirtmek önemlidir (UNHCR, 2006).

BM Mülteciler ve Göçmenler web sitesine göre, "Uluslararası göçmenin resmi bir yasal tanımı olmasa da çoğu uzman uluslararası göçmenin göç nedeni veya yasal statüsü ne olursa olsun, olağan ikamet ülkesini değiştiren kişi olduğu konusunda hemfikirdir."

BM Göç Ajansı'na (Hükümetlerarası Örgüt) göre, göçmen (1) Kişinin yasal statüsü; (2) Hareketin gönüllü veya gönülsüz olup olmadığı; (3) Hareketin nedenleri ve (4) Kalış süresinden bağımsız olarak uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde, olağan ikamet yerinden uzaklaşarak hareket eden veya taşınmış olan kişi şeklinde tanımlanmaktadır.

Zorunlu göç veya yerinden edilme, çatışmalar veya doğal krizler nedeniyle bireylerin evlerinden istemsizce hareket etmesini ifade eder. Wickramasinghe ve Wimalaratana (2016) 'nın belirttiği gibi, "Zorunlu göç, çatışmalar ve siyasi belirsizlikler nedeniyle sınırları geçen mültecileri ve sığınmacıları ve doğal afetler ve inşaat projeleri nedeniyle yerleşim yerlerini kaybeden yerinden edilmiş kişileri içerir" (Bell vd., 2010; Castles, 2003). Teorilerin ve çerçevelerin çoğu, düzenli ve gönüllü göç ve genel olarak farklı göç türleri için tasarlanmış, uyarlanmış ve yeterlidir. Yine de zorunlu göçler ve göçmenler söz konusu olduğunda, genel olarak teorilerde ve literatürde yeterli bir eksiklik vardır.

3.2 Türkiye’de Göçmenlik

Suriye krizinin patlak vermesinden bu yana (2015), komşu ülke olarak Türkiye açık sınır politikasını izleyerek dünyanın en büyük mülteci barındıran ülkesi haline gelmiştir. Ancak, akış arttıkça mültecileri barındırmak giderek zorlaştı. Mülteciler kamplardan ve güney illerinden daha büyük şehirlere taşınmaya başladı. Dolayısıyla, bugün mültecilerin %10'undan azı mülteci kamplarında yaşamaktadır (UNHCR 2017; Altındag ve Kaushal, 2021).

Türkiye’de, Orta Doğu, Afrika ve Asya'daki Avrupa dışı ülkelerden binlerce sığınmacı almıştır (Biehl, 2015). Mülteciler, Suriye'deki 5 yıllık savaştan ve Irak, İran ve Afganistan'daki devam eden şiddetten kaçarak Lübnan, Ürdün ve Türkiye'ye gittiler ve Türkiye'nin büyük bir yükü olmuştur (Loyd vd., 2018; Kuschminder, 2018). Mültecilerin çoğunun ülkelerine dönemediği ve kampların dışında yaşadığı düşünüldüğünde, sosyal entegrasyon politikaları daha da önemli hale gelmektedir (Sunata ve Tosun, 2019). Türkiye'de 192 farklı uyruğu temsil eden 5 milyondan fazla yabancı yaşamakta olup, Türkiye dünyadaki ev sahibi ülkeler arasında 3,6 milyon mülteci ile ilk sırada yer almaktadır (UNHCR, 2020). Bunlardan 17 Temmuz 2020 itibarıyla %14,5'i Irak'tan, %13,8'i Türkmenistan'dan, %8,2'si Afganistan'dan, %7,5'i Suriye'den ve 7,3'ü İran'dandır (TÜİK, 2020). 2019 yılında 56.417 kişi uluslararası koruma başvurusunda bulunmuştur. Bu bağlamda sırasıyla Afganistan, Irak ve İran kökenli yabancılar başı çekmektedir. Türkiye’de 18 Kasım 2020 tarihi itibarıyla ikamet izni bulunan yabancı sayısı 877.095’tir. 2020 yılında düzensiz göçmen sayısı 110.364’tür. 3.635.410 Suriyeli geçici koruma altındadır. Bu mülteciler için 5 ilde 7 geçici barınma merkezi bulunmaktadır. 2014-2020 yılları arasında toplam 16.561 Suriyeli üçüncü ülkelere yerleştirilmiştir. Toplam kapasitesi 20.000 kişi olan 28 geri gönderme merkezi ve 1 kabul ve barınma merkezi bulunmaktadır. Geçici barınma merkezleri dışında kalan Suriyeli sayısı 3.576.034’tür. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin 1.955.897’si erkek, 1.679.603’ü ise kadındır. Türkiye her yaş grubundan mülteciye kucak açmaktadır. Ayrıca, Türkiye'de 60 yaş üstü Suriyelilerin sayısı 134.164’tür (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020). 60 yaş üstü yetişkinler arasında mülteci gruplarının %1,3’ü kadın, %0,8’i erkektir (UNHCR, 2020).

Türkiye, çatışma bölgelerine yakınlığı ve açık kapı politikasıyla mülteciler için güvenli bir liman haline gelmiştir. Sınır ülkesi olan Suriye'den gelen göç önemli

bir yere sahiptir. Bu mültecilerin büyük çoğunluğu geçici koruma altında ve kamp alanlarının dışında yaşamaktadır. Bu nedenle, mültecilerin sosyal entegrasyonu birincil mülteci politikası hedefi haline gelmiştir.

UNHCR, 1960 yılından bu yana sığınma ve mülteci konularında Türkiye ile yakın iş birliği içinde çalışmaktadır. Türkiye ve UNHCR, mevcut iş birliğini resmileştirmek ve güçlendirmek için 1 Eylül 2016'da Ev Sahibi Ülke Anlaşması'nı imzalamıştır. UNHCR'nin Türkiye'deki operasyonu dünyadaki en büyük operasyonlardan biridir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020). UNHCR, 10 Eylül 2018'e kadar Türkiye'de uluslararası koruma başvurusunda bulunan yabancıların kaydını durdurmuştur. Ancak, kayıt çalışmalarını ve prosedürlerini desteklemeye devam etmekte ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) ile yakın temas halinde üçüncü ülkeye yerleştirme bağlamında dosya incelemelerini sürdürmektedir. UNHCR ayrıca ulusal kayıt sistemini ve uluslararası koruma prosedürlerini güçlendirmek için GİGM'ye teknik ve mali destek sağlamaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020).

Türkiye'nin 'geçiş ülkesi' konumu son yıllarda bir 'varış ülkesi'ne dönüştürülmüştür. Türkiye, Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme ve 1967 Protokolü'ne taraftır. Türkiye, uluslararası standartları karşılamak için etkili bir ulusal iltica sistemi oluşturmak amacıyla yasal ve kurumsal reformlar yapmaktadır. Nisan 2013'te, Türkiye'nin ilk iltica yasası olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu onaylandı ve 11 Nisan 2014'te yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, GİGM, Türkiye'deki tüm yabancılardan sorumlu ana kurum olarak 2013 yılında kurulmuştur. Türkiye, Türkiye'de geçici koruma sağlanan kişilerin haklarını, yükümlülüklerini ve bu kişiler için prosedürleri içeren Geçici Koruma Yönetmeliği'ni 22 Ekim 2014'te kabul etmiştir (UNHCR Türkiye, 2020).

Türkiye'de uluslararası koruma altında üç statü bulunmaktadır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na göre mülteci, "*Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceğinden haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan veya söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar nedeniyle eski ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen, mülteci*

statüsü belirleme işlemleri tamamlandıktan sonra mülteci statüsü verilir" şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı tanım, Avrupa ülkeleri dışındaki ülkelerden gelen yabancılar için de şartlı mülteci olarak yapılmaktadır. Dolayısıyla, Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle Türkiye'ye gelen kişilere mülteci, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar nedeniyle gelen kişilere ise şartlı mülteci denmektedir. Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşei veya ikamet ettiği ülkeye geri gönderildiğinde ölüm, işkence ve insanlık dışı muamele riski altında olan kişilere ikincil koruma statüsü verilebilir. 3 yıl süreyle mülteci statüsü verilenlere, 1 yıl süreyle şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere kimlik kartı verilir. Başvuru sahipleri veya uluslararası koruma statüsüne sahip kişiler, ilk ve orta öğretim hizmetlerinden, sosyal yardım ve ihtiyaç sahiplerine yönelik hizmetlerden yararlanabilirler. Herhangi bir sağlık sigortası olmayan ve ödeme gücü olmayanlar Genel Sağlık Sigortası kapsamındadır ve ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanabilirler. Geçici koruma ve uluslararası koruma kapsamındaki yabancıların işlem ve işlemleri için randevu almak amacıyla kullanılan e-randevu sistemi kullanılmaya başlanmıştır (GİGM, 2020).

Ayrıca, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirilemeyen kişilere geçici koruma sağlanabilir. Ülkesini terk etmeye zorlanmış ve ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen ve Türkiye sınırlarına gelmiş veya sınırları geçmiş yabancılar bu statüden yararlanabilirler. Bu yönetmelik kapsamındaki yabancılar için; sağlık, eğitim, işgücü piyasasına erişim, sosyal hizmetler ve yardım, tercüme ve benzeri hizmetler sağlanabilir (GİGM, 2020).

Türkiye, Mülteci Sözleşmesi'ni (1951) onaylamıştır. Ancak UNHCR aracılığıyla mülteci statüsü kazandıktan sonra bile yalnızca Avrupalılara sığınma statüsü başvurusunda bulunulmuştur (Donelli, 2018). Suriyelilere, yasa Türkiye'de kabul edildiğinden beri 'geçici koruma' statüsü verilmiştir. Yani Türkiye'deki Suriyeliler, mülteci statüsü belirleme prosedürlerinden geçmeden bu statüyü hemen alabilirler.

Geçici koruma veya şartlı mülteci statüsü alan mültecilerin uzun vadede vatandaşlığa geçme zorunluluğu yoktur. Bu da korumanın her zaman geçici olduğu anlamına gelir. 'Şartlı koruma' başvurusunda bulduklarında, mülteciler bir dağıtım programına yerleştirilir ve bir 'uydu şehre' atanırlar. Bu şehirlerde, onaylanmak/kayıt yaptırmak için her iki haftada veya ayda bir polise rapor vermeleri gerekir. Şartlı

mültecilerin korunmasında uydu kentlerde yaşama zorunluluğu, bilgiye ve sığınma sistemlerine erişim, barınma yardımı eksikliği, çalışma izinlerine ve yasal geçim olanaklarına erişim ve sağlık hizmetleri gibi zorluklar yaşanmaktadır (İneli-Ciger, 2015).

Geçici koruma statüsünün daimî ikamete dönüştürülmesiyle ilgili bir içerik bulunmamaktadır. Bu statü tam vatandaşlık sunmadığı için ücretli istihdama erişimi engellemektedir ancak eğitim ve sağlık hizmeti gibi hizmetlerden yararlanma hakkı sunmaktadır. Haklarından yararlandıkları halde vatandaşlıktan yararlanamamaları, diğer Avrupa ülkelerine gitme girişimlerine neden olabilir. İnsani yardım sağlama noktasında gıda, ürün ve hizmetlere erişimde düzensizlikler olabilir (Baban vd., 2017). Mültecilerin deneyimi, belirsiz bekleme, sınırlı bilgi ve öngörülemeyen yasal statü ile karakterize edilen 'uzun süreli belirsizlik'i yansıtmaktadır. Bu, bürokrasi ve/veya güvenliğin bir gerekliliği olarak normalleştirilmiştir (Biehl, 2015). Şu anda, Türkiye'de geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısı 11 Kasım 2020 itibarıyla 3.632.363 olarak bulunmuştur.

Türkiye'de, Türk hükümeti baskın rolü üstlenirken, UNHCR ve insani yardım kuruluşları da mültecilerle ilgili politika düzenlemelerinde yer almaktadır. Yerel, merkezi, ulusal veya uluslararası birimler arasında diyalog eksikliği gözlemlenebilir (Memişoğlu ve Ilgit, 2017). Mülteci akını başlangıçta geçici olarak kabul edildi ve Suriyeli mülteciler 'misafir' olarak görülmektedir. Özellikle 2014-2015 akınından sonra, bakış açısı kısa vadeli koruma ve insani yardımdan Suriyeli mültecilerin uzun vadeli sosyal ve ekonomik entegrasyonuna kaymıştır. Eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimde önemli iyileştirmeler olmasına rağmen, bunu Türk bağlamındaki işgücü piyasaları için söylemek zordur (Akar ve Erdoğan, 2019).

Türkiye'nin mültecilere yönelik yasal yaklaşımı açık kapı politikası, geri göndermeme, Türk yasal makamlarına kayıt ve kamp sınırları içinde destek içermektedir. Ancak, kalıcı yaşama izin vermez. Türk devleti, daha büyük kitlelerin ülkeye ulaşmasını önlemek için sınır ötesinde kamp alanları düzenleyen STK'ları destekler (Donelli, 2018). Türkiye'nin mülteci politikası başlangıçta açık kapı ve insani özelliklere sahiptir. Ancak mülteci sayısındaki artış bu politikayı gelmeme, geçici koruma, gönüllü geri dönüş ve yük paylaşımına kaydırmıştır (Aras ve Mencutek, 2015). Ayrıca, UNHCR ve alt yüklenici STK'lar genellikle mülteci nüfusunu hayatta tutmaya yardımcı olan birçok hükümet benzeri işlev sağlar.

Mültecilerin kentsel alanlardaki sosyal entegrasyonu, Türkiye'deki sivil toplumun aktif bir rolüdür. Türkiye'deki STK'lar, devletin sağladığı haklara erişimde, yeni sosyal alanlar yaratarak ve sınır ötesindeki insanlara insani yardım göndererek yerel düzeyde topluma entegrasyonda önemli roller oynamıştır (Loyd vd., 2018; Fitzgerald ve Arar, 2018; Sunata ve Tosun, 2019). UNHCR, Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla Türkçe dil kursları düzenlemektedir. Bu bağlamda, personel ve tercümanlar için eğitim programları düzenlenmekte, eğitim materyallerinin masraflarının karşılanması ve öğretmenlerin maaşlarının ödenmesi konusunda destek sağlanmaktadır. Merkezlerde sunulan Türkçe kursları da sosyal entegrasyona katkıda bulunmaktadır (UNHCR Türkiye, 2020). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB) Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, özellikle yaşlılar gibi en savunmasız gruplara yönelik bakım, rehabilitasyon, psikososyal destek, sosyal yardım ve koruyucu ve önleyici hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler, mültecilerin başa çıkma mekanizmalarını güçlendirmeyi, sosyal ağlarını onarmayı ve yeni ağlar oluşturmayı amaçlamaktadır. Yaşlılar ve engelli kişiler Sosyal Entegrasyon Yardımı alma ayrıcalığına sahiptir. AÇSHB'nin yaşlı bakım kurumları ve hizmetleri yaşlı mülteciler için mevcuttur. 411 huzurevi ve yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi ve 41 yaşlı bakım tesisi ile yaşlılar için kreş ve evde bakım hizmetleri bulunmaktadır. Geliri olmayan yaşlı mültecilerden ücret alınmamaktadır. Yaşlılar gibi savunmasız grupların Geçici Barınma Merkezlerinde (GBM) kalmaları önceliklidir. Ayrıca, psikolojik, iletişim ve travma hizmetleri sunmak amacıyla Göç, Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Yaşlı mülteciler, tıpkı Türk vatandaşları gibi Sağlık Bakanlığı tarafından sağlanan genel sağlık hizmetlerinden faydalanabilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Ombudsman Kurumu, 2018; MFLSS 2020). Dünya Sağlık Örgütü, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve STK'lar tarafından yürütülen projede; Suriyeli kadınlar, yaşlı Suriyelilere evde bakmak üzere eğitilmektedir. Yaşlı mülteciler, dil engelleri olmaksızın kültürlerini bilen bir bakıcıdan bakım alabilmektedir (MFLSS, 2020).

4. YÖNTEM VE BULGULAR

İnsan göçü, insanların bir yerden başka bir yere, bir ülke içinde (iç göç) veya bir ülkeden başka bir ülkeye (uluslararası göç) taşınması olgusudur. İnsanlar daha iyi ekonomik fırsatlar aramak, silahlı çatışmalardan veya siyasi zulümden kaçmak, aile üyeleriyle yeniden bir araya gelmek, daha iyi yaşam koşulları aramak gibi çeşitli nedenlerle göç edebilirler. Bu tür göçle yerinden edilme, dünya tarihinin her döneminde mevcut olmuştur ve mevcut küreselleşmenin artan bir etkisi gibi görünmektedir. Göç süreci, yalnızca bireylerin yeni yaşam alanlarına uyum süreçlerini değil, aynı zamanda ev sahibi toplumların göçmen gruplarla kurduğu ilişkiye bağlı olarak sosyal yapısını, ekonomik dinamiklerini ve kültürel çeşitliliğini etkilemektedir. Göçmen grupların sosyal etkileşim süreçleri ile ev sahibi topluma uyum sağlaması yalnızca bireysel uyum çabalarıyla sınırlı değil; aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik uyumu da kapsamaktadır. Bu durum göçmenlerin olduğu bölgelerde sosyal uyum kavramının önemli hale gelmesini sağlamıştır.

4.1 Araştırmanın Amacı

Göçmenlerin yeni bir topluma başarılı bir şekilde bütünleşmesi, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları içeren sağlıklı ve sürdürülebilir bir sosyal uyum sürecine bağlıdır. Bütünleşmesi sürecinin etkin bir şekilde gerçekleşmesi yalnızca bireysel çabalara dayalı bir süreç olmamakla birlikte, göçmenlerin çeşitli bireysel özellikleri ve faktörleri de bu sürecin başarısında önemli bir rol oynamaktadır. Göçmenlerde sosyal uyumunda etkili olan faktörlerin belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu araştırmada göçmenlerin toplumsal entegrasyonu ve etkileyen faktörleri incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında göçmenlerin özellikle sosyodemografik özelliklerinin uyum üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Araştırma İstanbul'da tek bir ilçeyi kapsadığından kesitsel bir çalışma olarak nitelendirilmiştir.

4.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini İstanbul ilinin Pendik ilçesinde yaşayan göçmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya Pendik ilçesinde yaşayan 100 göçmen dahil edilmiştir.

4.3 Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi için Demografik Veri Formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, yaşam biçimi ve sosyal destek alma durumlarını değerlendiren 13 soru cevaplanması istenmiştir. Katılımcıların sosyal uyum düzeyleri Sosyal Uyum Ölçeği yardımıyla belirlenmiştir.

Göçmenler İçin Sosyal Uyum Ölçeği (GSUÖ): Kaya (2022) tarafından ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 28 maddeden oluşan ölçeğin altı boyutlu bir yapıda olduğu belirtilmiştir. Alanyazın doğrultusunda ölçek alt boyutları “dışlanma”, “aidiyet”, “psikolojik ve sosyal destek”, “bireysel faktörler”, “umut” ve “geçmiş deneyimler” olarak adlandırılmıştır. GSUÖ toplam puanının Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .82, test tekrar test güvenilirlik değeri .84 bulunmuştur. Ölçekten katılımcılar en düşük 28 ve en yüksek 140 puan alabilmektedir.

Araştırmamızda da ölçek toplamı ve alt boyutlarının Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmış olup, Çizelge 4.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1: GSUÖ ve Alt Boyutlarının Cronbach Alfa İç Tutarlık Katsayısı

	Madde sayısı	Cronbachs Alpha
Dışlanma	6	0,926
Aidiyet	5	0,952
Psikolojik ve Sosyal destek	5	0,974
Bireysel faktörler	5	0,971
Umut	4	0,935
Geçmiş deneyimler	3	0,949
GSUÖ Toplam	28	0,991

4.4 Araştırmanın Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS 27.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi ise %95 güven aralığında ve

$p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde yapılmıştır. Betimsel verilerde analiz sonucunda ortalama ve standart sapma verilmiştir. Shapiro-Wilk Testi yardımıyla normallik varsayımı değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde iki grup için Mann Whitney-U, ikiden fazla grup için Kruskal Wallis Testi ile değerlendirme yapılmıştır.

4.5 Araştırmanın Bulguları

Araştırmada katılımcılardan elde edilen veriler istatistiksel program yardımıyla değerlendirilmiştir. Bu bölümde elde edilen sonuçlar çizelgeler yardımıyla sunulmuştur.

Çizelge 4.2: Araştırma Katılımcılarının Yaş, Cinsiyet ve Geliş Yılı Gruplarına İlişkin Bilgiler

		N	%
Yaş	18-25	46	46
	26-30	23	23
	31-35	24	24
	41 ve üzeri	7	7
Cinsiyet	Kadın	67	67
	Erkek	33	33
Geliş yılı	2011-2013	48	28
	2014-2016	18	56
	2017-2019	34	16

Çizelge 4.2'ye göre katılımcıların %46'sının 18-25 yaş, %23'ünün 26-30 yaş ve %24'ünün 31-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %67'si kadın ve %33'ü erkektir. Türkiye'ye katılımcıların %48'inin 2011-2013 yılları arasında, %18'inin 2014-2016 yılları arasında ve %34'ünün 2017-2019 yılları arasında geldiği görülmektedir.

Çizelge 4.3: Araştırma Katılımcılarının Eğitim ve Medeni Durum Gruplarına İlişkin Bilgiler

	N	%	
Eğitim durumu	Okuma- yazma bilmiyor	39	39,0
	Sadece okur- yazar	8	8,0
	İlkokul mezunu	3	3,0
	Lise mezunu	25	25,0
	Ön lisansa devam ediyor	2	2,0
	Ön lisans mezunu (2 yıllık)	2	2,0
	Üniversiteye devam ediyor	1	1,0
	Üniversite mezunu	19	19,0
	Diğer	1	1,0
Medeni durum	Bekar	21	21,0
	Evli	71	71,0
	Boşanmış	4	4,0
	Eşi vefat etmiş	4	4,0

Çizelge 4.3'e göre katılımcıların %39'unun okuma yazma bilmediği görülmektedir. Fakat geriye kalan katılımcıların % 25'inin Lise ve % 19'unun üniversite mezunu olduğu bulunmuştur. Sadece okur-yazar olan katılımcı sayısı 8 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %71'i evli olup, %21'i bekar, %4,0'ı boşanmış ve %4,0'ı eşi vefat etmiş katılımcı sayısı çok düşüktür.

Çizelge 4.4: Araştırma Katılımcılarının Çocuk Sayısı, Hane Yaşayan Sayısı, Yaşanılan Yer ve Gelir Durumu Gruplarına İlişkin Bilgiler

	N	%	
Çocuk sayısı	Yok	20	20,0
	1-3	69	69,0
	4 ve üzeri	11	11,0
Hane halkı sayısı	0-4	60	60,0
	5-9	36	36,0
	15 ve üzeri	4	4,0
Yaşanılan yer	Apartman dairesi	64	64,0
	Bodrum dairesi/zemin kat	14	14,0
	Eski/harabe bina	13	13,0
	Sokak/Çadır/Park	9	9,0
Hane geliri	1000-10000	79	79,0
	11000-20000	15	15,0
	21000 ve üzeri	6	6,0

Çizelge 4.4'e göre 1-3 arası çocuk sahibi olan 69 katılımcı bulunmaktadır. Buldukları hanede genel olarak 0-4 kişi kalmaktadır. Katılımcıların %64'ü apartman dairesinde yaşarken, %14'ü bodrum kat ve %13'ü harabe bir binada yaşamaktadır. Ayrıca katılımcıların %9'unun çadırda yaşadığı görülmektedir. Hane gelirine bakıldığında ise %79'unun 1000-10.000 TL arasında gelir sahibi olduğu görülmektedir. Katılımcıların sadece %6'sını. 21.000 ve üzeri hane gelirine sahip olduğu bulunmuştur.

Çizelge 4.5: Araştırma Katılımcılarının Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinden Yaralanma, Türkçe Bilme ve Türkiye'ye Gelme Nedeni Gruplarına İlişkin Bilgiler

		N	%
Eğitim hizmeti alma	Evet	81	80,2
	Hayır	5	5
	Kısmen	14	14,8
Türkçe bilme	Bilmiyorum ama öğrenmek istiyorum	7	6,9
	Öğrenmek için kursa gidiyorum	23	22,8
	Öğrenmeyi düşünmüyorum	1	2,0
	Evet	69	68,3
Sağlık hizmeti alma	Evet	88	87,1
	Hayır	4	4,0
	Kısmen	8	8,9
Türkiye'yi tercih etme	Akrabaların olması	8	7,9
	Ekonomik şartların iyi olması	10	9,9
	Güvenli olması	23	22,8
	Müslüman bir ülke olması	3	4,0
	Ulaşım kolaylığı	51	50,0
	Diğer	5	5,0

Çizelge 4.5'e göre katılımcıların %80,2'sinin eğitim hizmeti ve %87,1'inin sağlık hizmeti alabildiği görülmektedir. Katılımcıların %68,3'ü Türkçe bilirken, %22,8', Türkçe öğrenmek için kursa gittiğini belirtmiştir. Türkiye'yi tercih etme nedeni olarak ulaşım kolaylığı ve güvenli olması belirtilmiştir.

Çizelge 4.6: Araştırma Ölçeği ve Alt Boyutlarının Ortalama, Minimum ve Maximum Değerlerine İlişkin Bilgiler

	N	Ort.	SS.	Minimum	Maximum
Dışlanma	100	14,53	7,35	6,00	25,00
Aidiyet	100	12,99	7,10	5,00	24,00
Psikolojik ve Sosyal destek	100	14,50	8,34	5,00	25,00
Bireysel faktörler	100	13,96	7,73	5,00	25,00
Umut	100	10,63	5,66	4,00	20,00
Geçmiş deneyimler	100	8,21	4,60	3,00	15,00
GSUÖ Toplam	100	74,80	39,74	28,00	125,00

Çizelge 4.6 değerlendirildiğinde katılımcıların dışlanma alt boyutundan ortalama $14,53 \pm 7,35$ puan, aidiyet alt boyutundan ortalama $12,99 \pm 7,10$ puan, psikolojik ve sosyal destek alt boyutundan ortalama $14,50 \pm 8,34$ puan, bireysel faktörler alt boyutundan ortalama $13,96 \pm 7,73$ puan, umut alt boyutundan ortalama $10,63 \pm 5,66$ puan, geçmiş deneyimler alt boyutundan ortalama $8,21 \pm 4,60$ puan ve sosyal uyum ölçeğinden toplam ortalama $74,80 \pm 39,74$ puan aldığı görülmüştür. Katılımcıların sosyal uyum düzeylerinin en düşük 28 ve en yüksek 140 puan alabilme durumuna göre ortalamanın altında olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.7: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Dışlanma	18-25	46	8,61	5,73	47,733	0,000*
	26-30	23	21,00	1,95		
	31-35	24	18,96	4,37		
	41 ve üzeri	7	17,00	6,63		
Aidiyet	18-25	46	7,28	4,90	53,854	0,000*
	26-30	23	18,91	3,90		
	31-35	24	17,54	4,93		
	41 ve üzeri	7	15,43	5,53		
Psikolojik ve sosyal destek	18-25	46	8,02	6,47	47,640	0,000*
	26-30	23	21,43	3,24		
	31-35	24	19,92	5,77		
	41 ve üzeri	7	15,71	6,65		
Bireysel faktörler	18-25	46	7,76	5,93	47,585	0,000*
	26-30	23	20,13	2,55		
	31-35	24	18,96	5,11		
	41 ve üzeri	7	17,29	6,70		

Çizelge 4.7: (Devamı) Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Umut	18-25	46	6,09	4,41	48,910	0,000*
	26-30	23	15,35	1,37		
	31-35	24	14,00	3,68		
	41 ve üzeri	7	13,43	5,16		
Geçmiş deneyimler	18-25	46	4,65	3,55	50,678	0,000*
	26-30	23	12,48	1,20		
	31-35	24	10,96	2,97		
	41 ve üzeri	7	8,14	4,30		
GSUÖ Toplam	18-25	46	42,41	30,41	51,136	0,000*
	26-30	23	109,22	9,33		
	31-35	24	100,33	25,62		
	41 ve üzeri	7	87,00	30,60		

* $p < 0,05$ İstatiksel anlamlıdır. Kruskal Wallis H testi

Çizelge 4.7'ye göre katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının yaş gruplarına göre istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < 0,05$). Dışlanma alt boyutunda en yüksek puanı 26-30 yaş arası katılımcılar alırken, en düşük puanı ise 18-25 yaş arası katılımcılar almıştır. Dışlanma puanı 31-35 yaş arası ve 41 yaş üzeri katılımcılarda benzer düzeyde saptanmıştır. Benzer şekilde Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanı en yüksek 26-30 yaş arası katılımcılar alırken, en düşük puanı ise 18-25 yaş arası katılımcılar almıştır. Psikolojik ve sosyal destek puanı değerlendirmesinde ise dışlanma alt boyut puanından farklı olarak 31-35 yaş arası ve 41 yaş üzeri katılımcıların puanlarının farklı olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.8: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	Z	p*
Dışlanma	Kadın	67	12,24	7,32	-4,388	0,000*
	Erkek	33	19,18	4,85		
Aidiyet	Kadın	67	10,76	6,99	-4,414	0,000*
	Erkek	33	17,52	4,89		
Psikolojik ve Sosyal destek	Kadın	67	11,67	8,13	-4,637	0,000*
	Erkek	33	20,24	5,35		
Bireysel faktörler	Kadın	67	11,40	7,70	-4,261	0,000*
	Erkek	33	19,15	4,60		
Umut	Kadın	67	8,60	5,45	-4,905	0,000*
	Erkek	33	14,76	3,42		
Geçmiş deneyimler	Kadın	67	6,70	4,55	-4,360	0,000*
	Erkek	33	11,27	2,91		
GSUÖ Toplam	Kadın	67	61,34	39,49	-4,358	0,000*
	Erkek	33	102,12	22,87		

* $p < 0,05$ İstatiksel anlamlıdır. Mann Whitney U Testi

Çizelge 4.8'e göre katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < 0,05$). Erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut ve Geçmiş deneyim düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Çizelge 4.9: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Dışlanma	Bekar	21	20,52	2,91	16,377	0,001*
	Evli	71	12,61	7,42		
	Boşanmış	4	15,50	6,40		
	Eşi vefat etmiş	4	16,25	7,50		
Aidiyet	Bekar	21	18,38	3,14	13,256	0,004*
	Evli	71	11,39	7,37		
	Boşanmış	4	12,00	4,76		
	Eşi vefat etmiş	4	14,00	6,63		

Çizelge 4.9: (Devamı) Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Psikolojik ve Sosyal destek	Bekar	21	21,38	2,84	13,743	0,003*
	Evli	71	12,44	8,54		
	Boşanmış	4	14,00	6,63		
	Eşi vefat etmiş	4	15,50	8,23		
Bireysel faktörler	Bekar	21	19,90	3,13	14,292	0,003*
	Evli	71	12,08	7,91		
	Boşanmış	4	14,00	6,63		
	Eşi vefat etmiş	4	16,00	8,21		
Umut	Bekar	21	15,38	1,86	17,841	0,000*
	Evli	71	9,25	5,80		
	Boşanmış	4	9,00	3,46		
	Eşi vefat etmiş	4	11,75	5,44		
Geçmiş deneyimler	Bekar	21	12,10	1,81	19,773	0,000*
	Evli	71	7,00	4,61		
	Boşanmış	4	7,75	3,20		
	Eşi vefat etmiş	4	9,75	5,12		
GSUÖ Toplam	Bekar	21	107,67	10,90	14,225	0,003*
	Evli	71	64,75	40,75		
	Boşanmış	4	72,25	29,92		
	Eşi vefat etmiş	4	83,25	40,54		

* $p < 0,05$ İstatiksel anlamlıdır. Kruskal Wallis H testi

Çizelge 4.9'a göre katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının medeni durum değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < 0,05$). Dışlanma düzeyleri en yüksek bekar katılımcılarda en düşük ise evli katılımcılarda bulunmuştur. Benzer şekilde Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktör ve Geçmiş deneyim düzeyleri en yüksek bekar katılımcılarda en düşük ise evli katılımcılarda bulunmuştur. Umut düzeyleri ise en yüksek bekar ve en düşük boşanmış katılımcılarda saptanmıştır. Toplam uyum puanı değerlendirildiğinde ise uyumun en yüksek bekar katılımcılarda en düşük ise evli katılımcılarda olduğu görülmektedir. Boşanmış ve eşi vefat etmiş katılımcıların sosyal uyum düzeyleri evli katılımcılara göre daha yüksektir.

Çizelge 4.10: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Hane Halkı Sayısı Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Dışlanma	0-4	60	11,28	7,36	25,130	0,000*
	5-9	36	19,86	3,29		
	15 ve üzeri	4	15,25	6,24		
Aidiyet	0-4	60	9,65	6,67	35,699	0,000*
	5-9	36	18,69	3,65		
	15 ve üzeri	4	11,75	4,57		
Psikolojik ve Sosyal destek	0-4	60	10,48	7,79	40,437	0,000*
	5-9	36	21,44	3,86		
	15 ve üzeri	4	12,25	4,86		
Bireysel faktörler	0-4	60	10,38	7,54	29,815	0,000*
	5-9	36	20,00	3,29		
	15 ve üzeri	4	13,25	5,68		
Umut	0-4	60	7,80	5,35	37,484	0,000*
	5-9	36	15,39	2,00		
	15 ve üzeri	4	10,25	4,19		
Geçmiş deneyimler	0-4	60	6,23	4,55	27,541	0,000*
	5-9	36	11,75	1,96		
	15 ve üzeri	4	6,00	3,46		
GSUÖ Toplam	0-4	60	55,80	38,73	35,455	0,000*
	5-9	36	107,14	13,36		
	15 ve üzeri	4	68,75	27,24		

* $p < 0,05$ İstatiksel anlamlıdır. Kruskal Wallis H testi

Çizelge 4.10'a göre katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının hane halkı sayısı değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < 0,05$). Hanede 5-9 arası birey ile yaşayan katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut ve Geçmiş deneyimler alt boyut düzeylerinin 0-4 kişi ve 15 ile üzeri birey ile yaşayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel sosyal uyum puanına bakıldığında 5-9 arası birey ile

yaşayan katılımcıların uyum düzeylerinin diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 4.11: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Dışlanma	Apartman dairesi	64	11,39	7,33	23,412	0,000*
	Bodrum dairesi/zemin kat	14	19,93	2,84		
	Eski/harabe bina	13	20,23	2,13		
	Sokak/çadır/park	9	20,22	2,64		
Aidiyet	Apartman dairesi	64	10,19	7,14	22,146	0,000*
	Bodrum dairesi/zemin kat	14	18,43	2,77		
	Eski/harabe bina	13	18,15	3,53		
	Sokak/çadır/park	9	17,00	4,00		
Psikolojik ve Sosyal destek	Apartman dairesi	64	11,09	8,31	24,112	0,000*
	Bodrum dairesi/zemin kat	14	20,64	4,68		
	Eski/harabe bina	13	20,38	3,18		
	Sokak/çadır/park	9	20,67	3,20		
Bireysel faktörler	Apartman dairesi	64	10,86	7,84	23,099	0,000*
	Bodrum dairesi/zemin kat	14	20,21	3,21		
	Eski/harabe bina	13	19,69	2,66		
	Sokak/çadır/park	9	18,00	3,39		
Umut	Apartman dairesi	64	8,27	5,69	23,841	0,000*
	Bodrum dairesi/zemin kat	14	15,00	1,71		
	Eski/harabe bina	13	14,46	2,54		
	Sokak/çadır/park	9	15,11	1,76		
Geçmiş deneyimler	Apartman dairesi	64	6,33	4,51	24,730	0,000*
	Bodrum dairesi/zemin kat	14	11,07	3,10		
	Eski/harabe bina	13	11,38	1,33		
	Sokak/çadır/park	9	12,56	1,74		
GSUÖ Toplam	Apartman dairesi	64	58,09	40,06	20,361	0,000*
	Bodrum dairesi/zemin kat	14	105,29	14,81		
	Eski/harabe bina	13	104,31	12,12		
	Sokak/çadır/park	9	103,56	11,50		

* $p < 0,05$ İstatiksel anlamlıdır. Kruskal Wallis H testi

Çizelge 4.11'e göre katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının yaşanılan yer değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p<0,05$). Dışlanma düzeyleri Eski/harabe bina ve Sokak/çadır/park yaşayanlarda Apartman dairesinde yaşayanlara göre daha yüksektir.

Çizelge 4.12: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Dışlanma	YOK	20	21,00	2,27	18,468	0,000*
	1-3	69	12,43	7,48		
	4 ve üzeri	11	15,91	5,34		
Aidiyet	YOK	20	18,50	3,14	13,295	0,001*
	1-3	69	11,29	7,47		
	4 ve üzeri	11	13,64	4,61		
Psikolojik ve Sosyal destek	YOK	20	21,25	2,84	11,909	0,003*
	1-3	69	12,46	8,71		
	4 ve üzeri	11	15,00	6,21		
Bireysel faktörler	YOK	20	20,05	3,14	14,224	0,001*
	1-3	69	12,03	8,03		
	4 ve üzeri	11	15,00	5,81		
Umut	YOK	20	15,40	1,73	16,702	0,000*
	1-3	69	9,06	5,77		
	4 ve üzeri	11	11,82	4,58		
Geçmiş deneyimler	YOK	20	12,25	1,71	19,570	0,000*
	1-3	69	7,04	4,65		
	4 ve üzeri	11	8,18	3,84		
GSUÖ Toplam	YOK	20	108,45	10,35	14,377	0,001*
	1-3	69	64,29	41,26		
	4 ve üzeri	11	79,55	28,45		

* $p<0,05$ İstatistiksel anlamlıdır. Kruskal Wallis H testi

Çizelge 4.12'ye göre katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p<0,05$). Çocuğu olmayan katılımcıların uyum puanları 4 ve üzeri çocuğu olanlara göre daha yüksek iken, 4 ve üzeri çocuğu olan katılımcıların uyum

puanları 1-3 çocuğu olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Sosyal uyum puanı en düşük 1-3 çocuğu olan katılımcılarda görülmektedir.

Çizelge 4.13: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Dışlanma	1000-10.000	79	13,28	7,53		
	11.000-20.000	15	18,47	4,34	9,481	0,009*
	21.000 ve üzeri	6	21,17	2,93		
Aidiyet	1000-10.000	79	12,10	7,65		
	11.000-20.000	15	16,40	2,80	2,627	0,269
	21.000 ve üzeri	6	16,17	2,48		
Psikolojik ve Sosyal destek	1000-10.000	79	13,47	8,82		
	11.000-20.000	15	17,80	4,49	5,273	0,072
	21.000 ve üzeri	6	19,83	5,08		
Bireysel faktörler	1000-10.000	79	12,52	7,89		
	11.000-20.000	15	18,87	3,68	10,407	0,005*
	21.000 ve üzeri	6	20,67	3,93		
Umut	1000-10.000	79	9,61	5,83		
	11.000-20.000	15	14,07	2,49	7,446	0,024*
	21.000 ve üzeri	6	15,50	2,59		
Geçmiş deneyimler	1000-10.000	79	7,57	4,76		
	11.000-20.000	15	10,67	2,23	4,788	0,091
	21.000 ve üzeri	6	10,50	4,59		
GSUÖ Toplam	1000-10.000	79	68,54	41,87		
	11.000-20.000	15	96,13	14,25	4,383	0,112
	21.000 ve üzeri	6	103,83	19,20		

* $p < 0,05$ İstatiksel anlamlıdır. Kruskal Wallis H testi

Çizelge 4.13'e göre katılımcıların Dışlanma, Bireysel faktörler ve Umut alt boyut puanının gelir durumu değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre geliri 21.000 ve üzeri olanlarda Dışlanma, Bireysel faktörler ve Umut alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.12'e göre katılımcıların Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının gelir durumu değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık göstermediği bulunmuştur ($p > 0,05$).

Çizelge 4.14: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Eğitim Hizmeti Alma Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Dışlanma	Evet	81	13,28	7,46	10,495	0,005*
	Hayır	5	20,40	2,30		
	Kısmen	14	19,64	4,11		
Aidiyet	Evet	81	12,05	7,39	6,206	0,045*
	Hayır	5	15,20	3,96		
	Kısmen	14	17,64	3,56		
Psikolojik ve Sosyal destek	Evet	81	13,19	8,49	11,634	0,003*
	Hayır	5	19,00	4,18		
	Kısmen	14	20,50	4,96		
Bireysel faktörler	Evet	81	12,69	7,89	10,542	0,005*
	Hayır	5	18,20	2,17		
	Kısmen	14	19,79	4,17		
Umut	Evet	81	9,68	5,79	8,903	0,012*
	Hayır	5	14,60	3,21		
	Kısmen	14	14,71	2,33		
Geçmiş deneyimler	Evet	81	7,53	4,64	8,765	0,012*
	Hayır	5	10,60	4,51		
	Kısmen	14	11,29	2,73		
GSUÖ Toplam	Evet	81	68,40	40,79	8,977	0,011*
	Hayır	5	98,00	15,41		
	Kısmen	14	103,57	19,09		

* $p < 0,05$ İstatiksel anlamlıdır. Kruskal Wallis H testi

Çizelge 4.14'e göre katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının eğitim hizmeti alma değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p < 0,05$). Eğitim hizmeti alanlarda sosyal uyum düzeyleri en düşük kısmen eğitim alanlarda ise en yüksektir.

Çizelge 4.15: Araştırma Katılımcılarının GSUÖ ve Alt Boyut Düzeylerinin Sağlık Hizmeti Alma Değişkenine Göre Değerlendirmesine İlişkin Bulgular

		N	Ort.	SS.	X	p*
Dışlanma	Evet	88	14,15	7,61	0,837	0,658
	Hayır	4	19,50	3,11		
	Kısmen	8	16,25	4,65		
Aidiyet	Evet	88	12,84	7,43	0,152	0,927
	Hayır	4	13,00	2,16		
	Kısmen	8	14,63	4,72		
Psikolojik ve Sosyal destek	Evet	88	14,18	8,65	0,634	0,728
	Hayır	4	16,75	3,10		
	Kısmen	8	16,88	6,42		
Bireysel faktörler	Evet	88	13,63	8,03	0,252	0,882
	Hayır	4	17,75	2,06		
	Kısmen	8	15,75	5,34		
Umut	Evet	88	10,33	5,82	1,906	0,386
	Hayır	4	14,75	2,75		
	Kısmen	8	11,88	4,09		
Geçmiş deneyimler	Evet	88	8,11	4,75	0,141	0,932
	Hayır	4	9,25	4,50		
	Kısmen	8	8,75	3,01		
GSUÖ Toplam	Evet	88	73,22	41,44	0,004	0,998
	Hayır	4	91,00	11,83		
	Kısmen	8	84,13	25,67		

* $p < 0,05$ İstatiksel anlamlıdır. Kruskal Wallis H testi

Çizelge 4.15'e göre katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının sağlık hizmeti alma değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılık göstermediği bulunmuştur ($p > 0,05$).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Uluslararası göçün kapsamı ve tezahür biçimleri önemli ölçüde değişmiştir (Cormos, 2022). Bu değişiklikler bireysel ve kolektif düzeylerde kültürel adaptasyon, asimilasyon ve entegrasyon da dahil olmak üzere toplumsal dönüşüme yol açmıştır. Uluslararası hareketlilik etrafındaki akademik söylem büyümeye devam etmektedir. Bazı çalışmalar göçün neden meydana geldiğini açıklamaya odaklanırken (Kassim ve Mat Zin, 2011) ve hem göçmen toplulukların hem de ev sahibi toplumların karşı karşıya olduğu entegrasyon ikilemini incelerken (Dahinden, 2016), göçmen işçileri koruyacak mekanizmaların eksikliğine odaklanan ve sonunda göçmen toplulukların sömürülmesine ve suçlulaştırılmasına katkıda bulunan büyüyen bir akademik söylem bulunmaktadır (Chan vd., 2022; Rother, 2017). Diğer çalışmalar göçmenlerin yerleşimine, yerinden edilmesine, göçmenlerin küresel ölçekte kentsel ortamlarda yaşadıkları deneyimlere ve bunların süper çeşitlilikle bağlantısına odaklanmıştır (Schiller ve Caglar, 2016). Bu veriler göç kavramının çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda araştırmada göçmenlerin sosyal uyumları belirli bir bölge kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmada katılımcıların %46'sının 18-25 yaş, %23'ünün 26-30 yaş ve %24'ünün 31-35 yaş aralığında olduğu bulunmuştur. Katılımcıların %67'si kadın ve %33'ü erkektir. Katılımcıların %71'i evli olup, %21'i bekar. Boşanmış katılımcı sayısı çok düşüktür. Türkiye'yi tercih etme nedeni olarak ulaşım kolaylığı ve güvenli olması belirtilmiştir.

Eğitim düzeyinin göçmenlerin uyum sürecini hızlandıran ve ana akım topluma uyumunu kolaylaştıran en önemli etkenlerden birisi olduğunu ileri sürmektedir. Özellikle, eğitim düzeyinin yüksek olması ev sahibi topluluğun dilini daha hızlı öğrenmeyle ilişkilendirildiğinden dolayı büyük önem arz etmektedir (Ataca ve Berry, 2002). Lee ve Green (2010)'in Amerika'da yaptığı araştırmaya göre, Güneydoğu Asya'dan Amerika'ya göç eden bir halkın içerisindeki eğitim düzeyi yüksek bireylerin uyum düzeylerinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamızda ise katılımcıların %39'unun okuma yazma bilmediği, %25'inin Lise

ve %192unun üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bu bulgular eğitim seviyesinin standartlar altında olduğunu ortaya koymaktadır.

Dil faktörü sosyal uyumu doğrudan etkileyen unsurlardan bir tanesidir. Ev sahibi topluluklarının konuştuğu dilin öğrenilmesi sosyal uyum için zeminin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Göçmen bireyler gittikleri ülkenin dilini bilmedikleri takdirde iletişim kuramamaktadırlar ve çok büyük sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Çoğu ülke uyum politikaları kapsamında dil öğrenimini ilk aşamaya koymaktadır. Yoğun göçe maruz kalan Amerika ve Avrupa kıtası devletleri göçmenlerde ilk özellik olarak ulusal dilin konuşulması kriterine bakmaktadırlar (Çetin, 2016). Dil bilen bireyler içerisine girdiği toplumu daha kolay anlamlandırmakta ve etkili iletişim kurarak daha çabuk uyum sağlayabilmektedirler. Mevcut araştırmada da katılımcıların %68,3'ü Türkçe bildiği belirlenmiştir. Bu rakamın katılımcılarda belirlenen sosyal uyum düzeyinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Göçmenlerin sorun yaşadığı diğer alanlardan biri sağlık alanıdır. Gerek psikolojik gerekse fizyolojik sağlık problemleri, sağlık sistemine dahil olmada sorun yaşama, sağlık sisteminden yararlanma konusunda haklarını bilmeme gibi durumlar göçmenler için, alışmaya çalıştıkları yeni düzen içerisinde önemli sorunlar teşkil edebilmektedir (Winters vd., 2018). Araştırmada katılımcıların %80,2'sinin eğitim hizmeti ve %87,1'inin sağlık hizmeti alabildiği görülmektedir.

Araştırmamızda değerlendirilen sosyal uyum ölçeğine göre katılımcıların sosyal uyum düzeylerinin en düşük 28 ve en yüksek 140 puan alabilme durumuna göre ortalamanın altında olduğu görülmektedir. Göç, aynı zamanda, bir bireyin veya birey grubunun ekonomik, teknolojik, örgütsel, sosyal vb. faktörlerin karmaşık bir kompleksi altında statüsündeki değişimi ifade eden sosyal hareketlilikle yakın ilişki içinde olan bir sosyal değişim faktörüdür. Değişimler, sosyal olarak hareketli oldukları ve sosyal alanda hareketleri içerdikleri, yani bir sosyal konumdan diğerine kaymaları içerdikleri ölçüde sosyal yapı ve bileşimde hissedilir. Değişim, göçe dahil olan tüm unsurların düzeyinde gerçekleşir. Her birey veya grup, belirli düzeylerde belirli değişikliklere neden olan sosyal gerçeklikle işaretlenir.

Araştırmada katılımcıların sosyal uyum düzeyleri yaş gruplarına göre değerlendirilmiştir. Dışlanma alt boyutunda en yüksek puanı 26-30 yaş arası

katılımcılar alırken, en düşük puanı ise 18-25 yaş arası katılımcılar almıştır. Dışlanma puanı 31-35 yaş arası ve 41 yaş üzeri katılımcılarda benzer düzeyde saptanmıştır. Benzer şekilde Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanı en yüksek 26-30 yaş arası katılımcılar alırken, en düşük puanı ise 18-25 yaş arası katılımcılar almıştır. Psikolojik ve sosyal destek puanı değerlendirmesinde ise dışlanma alt boyut puanından farklı olarak 31-35 yaş arası ve 41 yaş üzeri katılımcıların puanlarının farklı olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların sosyal uyum düzeyleri cinsiyet gruplarına göre değerlendirilmiştir. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut ve Geçmiş deneyim düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmada değerlendirilen diğer bir değişken medeni durumdur. Dışlanma düzeyleri en yüksek bekar katılımcılarda en düşük ise evli katılımcılarda bulunmuştur. Benzer şekilde Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktör ve Geçmiş deneyim düzeyleri en yüksek bekar katılımcılarda en düşük ise evli katılımcılarda bulunmuştur. Umut düzeyleri ise en yüksek bekar ve en düşük boşanmış katılımcılarda saptanmıştır. Toplam uyum puanı değerlendirildiğinde ise uyumun en yüksek bekar katılımcılarda en düşük ise evli katılımcılarda olduğu görülmektedir. Boşanmış ve eşi vefat etmiş katılımcıların sosyal uyum düzeyleri evli katılımcılara göre daha yüksektir.

Araştırmada hanede 5-9 arası birey ile yaşayan katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut ve Geçmiş deneyimler alt boyut düzeylerinin 0-4 kişi ve 15 ile üzeri birey ile yaşayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel sosyal uyum puanına bakıldığında 5-9 arası birey ile yaşayan katılımcıların uyum düzeylerinin diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca çocuğu olmayan katılımcıların uyum puanları 4 ve üzeri çocuğu olanlara göre daha yüksek iken, 4 ve üzeri çocuğu olan katılımcıların uyum puanları 1-3 çocuğu olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Sosyal uyum puanı en düşük 1-3 çocuğu olan katılımcılarda görülmektedir. Aile çatışmasının göçmenler arasında bir dizi psikiyatrik bozukluk için bir risk faktörü olduğu, aile uyumunun ise genel olarak koruyucu bir faktör olduğu bulunmuştur (Slam vd., 2022). Göçmenler üzerinde yapılan araştırmalar, aile uyumunun dayanıklılık geliştirme ile ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Baskın göçmen gruplarının, aile bağlılığı ve

yükümlülüğünün çok değerli olduğu kolektivist bir dünya görüşüne sahip olduğu kavramsallaştırılmasıyla tutarlıdır. Bir çalışmada yüksek düzeyde aile uyumuna sahip olmak katılımcıların sosyal hayata uyumunu kolaylaştırdığı ve ruhsal rahatsızlıklara karşı koruyucu olduğu belirtilmiştir. Aileye daha yüksek düzeyde bağlanma ve yükümlülük, aile üyelerine bakmak, onların mücadelelerine maruz kalmak veya kişinin kendi hedeflerini ailenin hedefleriyle uyumlu hale getirmek için çalışmak gibi deneyimlerden kaynaklanan ek stres faktörleri yaratabilmektedir (Huff vd., 2021). Bu kapsamda göçmen bireylerin aile ile yaşaması psikolojik dayanaklıklarını artırarak sosyal uyumlarının daha yüksek olmasını desteklemektedir.

Araştırmada gelir düzeyi 21.000 ve üzeri olanlar katılımcıların Dışlanma, Bireysel faktörler ve Umut alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aycan ve Berry (1996) uyumu psikolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik yönlerden oluşan bir kavram olarak kavramsallaştırmış ve ekonomik uyum kavramını kültürleşme literatürüne sokmuştur. Ekonomik uyum, başarı duygusu ve ekonomik hayata tam katılım anlamına gelir (Aycan ve Berry, 1996). Aycan ve Berry (1996), Kanada'da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin kültürleşmesini incelemiş ve azalan sosyo-ekonomik statünün yüksek kültürleşme stresi , daha düşük yaşam doyumu seviyeleri, azalan başarı duygusu ve düşük psikolojik iyi oluş ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Araştırmada Eğitim hizmeti alanlarda sosyal uyum düzeyleri en düşük kısmen eğitim alanlarda ise en yüksektir. Ayrıca katılımcıların Dışlanma, Aidiyet, Psikolojik ve sosyal destek, Bireysel faktörler, Umut, Geçmiş deneyimler alt boyutları ile GSUÖ toplam puanının sağlık hizmeti alma değişkenine göre değişiklik göstermediği belirlenmiştir. Yüksek eğitim seviyesine sahip göçmenler, iş gücü piyasasında genellikle daha avantajlı bir konumda bulunmakta ve sosyal uyum süreçleri daha hızlı ilerlemektedir. Eğitim düzeyi, göçmenlerin mesleki yeterliliklerini artırmalarına, iş olanaklarına daha kolay erişmelerine ve topluma aktif bir şekilde katkıda bulunmalarına imkân tanımaktadır. Bu sayede, eğitim düzeyi yüksek olan göçmenler, iş gücüne daha kolay entegre olmakta ve sosyal ağlarını daha hızlı geliştirebilmektedir. Buna karşın, düşük vasıflı ya da sınırlı eğitim seviyesine sahip göçmenler, iş bulma ve sosyal çevre oluşturma konusunda zorluklar yaşamaktadır. Bu durum, bütünleşme süreçlerini yavaşlatarak sosyal uyumlarını güçlendirmektedir (Portes ve Rumbaut, 2001).

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde katılımcıların sosyal uyum düzeylerinin orta seviyenin altında olduğu görülmektedir. Bu veriler kapsamında araştırma sonuçları değerlendirilmiştir.

Araştırma sadece İstanbul ili Pendik ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Yapılacak araştırmaların daha geniş bir örnekleme uygulanmasının daha geçerli veriler sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca farklı popülasyonlarda yapılacak karşılaştırmalı çalışmaların daha yaygın sonuçlar oluşturacağı düşünülmektedir. Göçmenlerin entegrasyonunda buldukları bölgenin coğrafik yapısının ve yönetim sisteminin etkili olduğu bilinmektedir. Bu durumun toplumsal entegrasyonun da önemli bir faktör olduğu ve toplumsal uyum değerlendirmesinde bölgenin etkisini ortaya koyacak değişkenlerinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Göçmenlerin göç ettikleri bölgelerdeki kültüre karşı yaşadığı çatışma, kültürlerinde değişikliklerin yaşanmasını ve yaşam tarzlarının farklılaşması göçmenlerde uyum sorununu ortaya çıkarmaktadır. Göçmenlerin sosyal uyumlarına etkili birçok faktör bulunmaktadır. Değerlendirmelerin çok değişkenli yapılması ve uyum ile katılımcıların psikolojik durumlarının da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında mevcut bölgede göçmen uyumuna yönelik politikaların tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle sosyal uyuma etkili olan dil bilme, eğitim hizmeti alabilme ve kültürel uyum için sosyal uyum programlarının oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

İnsanların mekanlarla ilgili kurduğu bağlar insana dair olanları anlamlı kılmaktadır. Bu durum göçmenlerin yaşadığı bölgelerdeki sosyal uyumda bölge halkının etkilerini de ortaya koymaktadır. Göçmenlerin toplumsal entegrasyonlarının tamamlanması için bölgede bulunan bireylerinde görev ve sorumlulukları olduğu unutulmamalıdır. Özellikle yerel yönetimlerin göçmen politikalarında yerel halkın etkisi bir faktör olarak değerlendirilmeli ve uygulanacak uyum politikalarında göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Türkiye'de göçmenlerin uyum sorunu, genellikle ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlerle birlikte değerlendirilmelidir. Türkiye, tarih boyunca çeşitli sebeplerle gelen göçmenlere ev sahipliği yapmış bir ülkedir. Ancak, son yıllarda yaşanan yoğun göç dalgaları, göçmenlerin ve yerel toplumun uyum sürecini zorlayabilir. Bu durumda göçmenlere yönelik uygulanacak toplumsal uyum politikaların zamana,

göçmen popülasyonuna ve göçmenlerin yerleştirileceği bölgeye göre düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akar, S., Erdogan, M. M.** (2019). Syrian Refugees in Turkey and Integration Problem Ahead. *Journal of International Migration and Integration* 20(3): 925–940.
- Aksoy, E.** (2020). Türkiye’deki Suriyeli göçmen çocukların okullaşma durumları. *Akademik Hassasiyetler*, 7(14), 37-51.
- Altındag, O., Kaushal, N.** (2021) ‘Do Refugees Impact Voting Behavior in the Host Country? Evidence from Syrian Refugee Inflows to Turkey’. *Public Choice* 186(1–2): 149–130. DOI: 10.1007/s11127-019-00768-3.
- Aras, NEG., Mencutek, ZS.** (2015). The International Migration and Foreign Policy Nexus: The Case of Syrian Refugee Crisis and Turkey. *Migration Letters* 12(3): 193–208. DOI: 10.33182/ml.v12i3.274.
- Ataca, B., ve Berry J. W.** (2002). Psychological, sociocultural, and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada. *International Journal of Psychology*. 37(1), 13- 26.
- Baban, F., Ilcan, S., Rygiel, K.** (2017). Syrian Refugees in Turkey: Pathways to Precarity, Differential Inclusion, and Negotiated Citizenship Rights. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 43(1): 41–57.
- Bakoben, S., A. Rumpel, T. Schlee.** (2019). Koproduktion lokaler Sozialpolitik für und durch Geflüchtete: Wege in die sozialen Dienste. IAQ-Report 08/2019. Universität Duisburg-Essen.
- Banton, M.** (2001). National Integration in France and Britain. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 27(1), 151-168.
- Bauböck, R., Kraler, A., Martiniello, M., Perchinig, B.** (2006). Migrants’ Citizenship: Legal Status, Rights and Political Participation, In R. Penninx, M. Berger and K. Kraal (Eds.), *The Dynamics of Migration and Settlement in Europe* (pp. 65-98), Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Beresnevičiūtė, V.** (2003). Dimensions of Social Integration: Appraisal of Theoretical Approaches. *Ethnicity Studies*, 96-108. http://www.ces.lt/wp-content/uploads/2012/03/EtSt_Beresneviciute_2003.pdf
- Berry, J. W.** (1976). *Human Ecology and Cognitive Style: Comparative Studies in Cultural and Psychological Adaptation*. London: Sage.
- Berry, J. W.** (1984). Multicultural policy in Canada: A social psychological analysis. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 16(4), 353.

- Berry, J. W.** (1990). Psychology of Acculturation. In J. J. Berman (Eds.), *Nebraska Symposium on Motivation, 1989, Volume 37: Cross-Cultural Perspectives* (pp. 201-234), Lincoln: University of Nebraska Press.,
- Berry, J. W.** (1992). Acculturation and Adaptation in a New Society. *International Migration, 30*, 69–85.
- Berry, J. W.** (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology, 46*(1), 5–34.
- Berry, J. W.** (2005). Acculturation: Living Successfully in Two Cultures. *International Journal of Intercultural Relations, 29*(6), 697–712.
- Berry, J. W.** (2008). Globalisation and Acculturation. *International Journal of Intercultural Relations, 32*(4), 328-336.
- Berry, J. W., Hou, F.** (2016). Immigrant Acculturation and Wellbeing in Canada. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne, 57*(4), 254-264.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., Vedder, P.** (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation. *Applied Psychology, 55*(3), 303-332.
- Biehl, K.S.** (2015). Governing Through Uncertainty: Experiences of Being a Refugee in Turkey as a Country for Temporary Asylum. *Social Analysis 59*(1): 57–75.
- Birman, D., Simon, C. D., Chang, W. Y., & Tran, N.** (2014). A life domains perspective on acculturation and psychological adjustment: a study of refugees from the former Soviet Union. *American Journal of Community Psychology, 53*(60), 60-72. doi: 10.1007/ s10464-013-9614-2
- Bommes, M., Kolb, H.** (2006). Migrants' Work, Entrepreneurship and Economic Integration. In R. Pennix, M. Berger and K. Kraal (Eds.), *The Dynamics of Migration and Settlement in Europe* (pp. 99-132), Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Burgess, E. W., Park, R. E.** (1921). *Introduction to the Science of Sociology*. University of Chicago Press.
- Carling, J.** (2023). The phrase ‘refugees and migrants’ undermines analysis, policy and protection. *International Migration, 61*(3), 399-403.
- Castles, S., Korac, M., Vasta, E., and Vertovec, S.** (2001). Integration: Mapping the Field. *Report of a project carried out by the Centre for Migration and Policy Research and Refugee Studies Centre*, University of Oxford.
- Chatterjee, A.** (2016). Migrants at sea: Case studies of Syrians and Rohingyas. *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India, 12*(2), 58-70.
- Cheung, S.** (2012). Migration Control and the Solutions Impasse in South and Southeast Asia: Implications from the Rohingya Experience. *Journal of Refugee Studies, 25*(1), 50-70.
- Cheung, S. Y., Phillimore, J.** (2014). Refugees, social capital, and labour market integration in the UK. *Sociology, 48*(3), 518-536.

- Chiswick, B. R., Miller, P. W.** (2001). A model of destination-language acquisition: Application to male immigrants in Canada. *Demography*, 38(3), 391-409.
- Cinalli, M., Giugni, M.** (2011). Institutional opportunities, discursive opportunities and the political participation of migrants in European cities. In L. Morales and M. Giugni (Eds.), *Social capital, political participation and migration in Europe* (pp. 43-62), London: UK, Palgrave Macmillan.
- Coşkun, A., Ateş, H.** (2023). Türkiye’de Göçmen Entegrasyonu: Zorlaştırıcılar, Kolaylaştırıcılar ve Öneriler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 1332-1357.
- Crawley, H., ve Skleparis, D.** (2018). Refugees, migrants, neither, both: Categorical fetishism and the politics of bounding in Europe’s ‘migration crisis’. *Journal of ethnic and migration studies*, 44(1), 48-64.
- Crul, M., Vermeulen, H.** (2003). The future of the second generation: The integration of migrant youth in six European countries. *International Migration Review*, 37(4), 965-1144.
- Demes, K. A., Geeraert, N.** (2014). Measures matter: scales for adaptation, cultural distance, and acculturation orientation revisited. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45(1) 91–109. doi: 10.1177/0022022113487590
- Donelli, F.** (2018). Syrian Refugees in Turkey: A Security Perspective. *New England Journal of Public Policy* 30(2):7. <https://scholarworks.umb.edu/nejpp/vol30/iss2/7>.
- Erdal, M. B., Oeppen, C.** (2013). Migrant balancing acts: Understanding the interactions between integration and transnationalism. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 39(6), 867-884.
- Faist, T., Gerdes, J.** (2008). Dual citizenship in an age of mobility. (online) <http://www.migrationpolicy.org/transatlantic/docs/Faist-FINAL.pdf>. Washington, DC: Migration Policy Institute.
- Fitzgerald, D. S., Arar, R.** (2018). The Sociology of Refugee Migration. *Annual Review of Sociology* 44(1): 387–406. DOI: 10.1146/annurev-soc-073117-041204.
- Garcés-Mascareñas, B., Penninx, R.** (2016). Introduction: Integration as a three-way process approach?. In B. Garcés-Mascareñas and R. Penninx (Eds.), *Integration processes and policies in Europe: Contexts, Levels and Actors* (pp. 1- 9), Heidelberg: Springer, Cham.
- Gibney, M. J., Hansen, R.** (2005). *Immigration and asylum: From 1900 to the present* (Vol. 1). ABC-CLIO.
- Giordano, C.** (2010). Paradigms of migration: From integration to transnationalism. *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, 1(2), 11-27.
- Gordon, M. M.** (1964). *Assimilation in American life: The role of race, religion, and national origins*. New York: Oxford University Press on Demand.
- Gordon, M. M.** (1978). *Human Nature, Class, and Ethnicity*. New York: Oxford University Press
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2020). <https://en.goc.gov.tr/>.

- Grenier, G., Xue, L.** (2011). Canadian immigrants' access to a first job in their intended occupation. *Journal of International Migration and Integration*, 12(3), 275-303.
- Gündüz, D. U., Çifci, H. K.** (2021). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 10-58.
- Güngör, D., Perdu, N.** (2017). Resilience and acculturative pathways underlying psychological well-being of immigrant. *International Journal of Intercultural Relations* 56, 1–12. doi: 10.1016/j.ijintrel.2016.10.005
- Haas, E. B.** (1961). International Integration: The European and the Universal Process. *International Organization*, 15(3), 366-392.
- Hainmueller, J., Hangartner, D., Pietrantuono, G.** (2017). Catalyst or crown: Does naturalization promote the long-term social integration of immigrants? *American Political Science Review* 111(2):256–276
- Havan, C.** (2024). Göçmenlerin Sosyal Uyumunda Yerel Yönetimlerin Etkisi: Belediyelerin Rolü Üzerine Bir İnceleme. *İmgelem*, (14), 157-192.
- Hoffmann-Nowotny, H. J.** (1973). *Soziologie des Fremdarbeiterproblems: eine theoretische und empirische Analyse am Beispiel der Schweiz*. Ferdinand Enke Verlag.
- Hoffmann, L., Even, H.** (1984). *Soziologie der Ausländerfeindlichkeit. Zwischen nationaler Identität und multikultureller Gesellschaft*. Beltz Verlag.
- Huddleston, T.** (2020). Exploring the Global Links between Indicators of Integration Policies and Outcomes: A roadmap to improve integration policies and outcomes for Egyptian immigrants. *UCD Clinton Institute Research Paper 5 (Online)*. Retrieved November 18, 2021, from <https://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/pdf/Exploring%20the%20global%20links%20between%20indicators%20of%20integration%20policies%20and%20outcomes.pdf>
- Huff, S. T., Hanek, K. J., Lee, F., & Brannen, M. Y.** (2021). Cultural adaptation and societal context: The role of historical heterogeneity in cultural adaptation of newcomers. *International Journal of Intercultural Relations*, 85, 141-155.
- Inel-Cıger, M.** (2015). Implications of the New Turkish Law on Foreigners and International Protection and Regulation No. 29153 on Temporary Protection for Syrians Seeking Protection in Turkey. *Oxford Monitor of Forced Migration* 4(2): 28–36.
- IOM.** (2019). World Migration Report 2020. Geneva. Retrieved February 7, 2024, from <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/>
- Joppke, C.** (2007). Beyond national models: civic integration policies for immigrants in Western Europe. *West European Politics*, 30(1): 1-22.
- Kamali, M.** (1999). Distorted integration: Problems of monolithic order. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 12(1), 81-97.

- Karacı Korfalı, D., Sert, D. Ş.** (2019). Debating the dual citizenship–integration nexus in Turkey. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 16(64), 93-10
- Kindler, M., Szulecka, M.** (2013). The economic integration of Ukrainian and Vietnamese migrant women in the Polish labour market. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 39(4), 649-671.
- Krieger, M., Jaschke, P., Kroh, M., Legewie, N., Löbel LM.** (2020). “Mentorenprogramme fördern die Integration von Geflüchteten.” DIW Wochenbericht 87 (49): 905–14. Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung (DIW), Berlin.
- Kuschminder, K.** (2018). Afghan Refugee Journeys: onwards Migration Decision-Making in Greece and Turkey. *Journal of refugee studies* 31(4): 566–587. DOI: 10.1093/jrs/fex043.
- Lee, J. H. ve Green, K.** (2010). Acculturation process of Hmong in Eastern Wisconsin. *Hmong Studies Journal*. 11, 1-21.
- Lenner, K., Turner, L.** (2019). Making refugees work? The politics of integrating Syrian refugees into the labor market in Jordan. *Middle East Critique*, 28(1), 65- 95.
- Loyd, J. M., Ehrkamp, P., Secor, A. J.** (2018). A Geopolitics of Trauma: Refugee Administration and Protracted Uncertainty in Turkey. *Transactions of the Institute of British Geographers*. 43(3): 377–389. DOI: 10.1111/tran.12234.
- Mähönen, T. A., Jasinskaja-Lahti, I.** (2012). Acculturation expectations and experiences as predictors of ethnic migrants’ psychological well-being. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(5) 786–806. doi: 10.1177/0022022112466699
- Mainwaring, Ć., ve Brigden, N.** (2016). Beyond the border: Clandestine migration journeys. *Geopolitics*, 21(2), 243-262.
- Martén, L., Hainmueller, J., Hangartner, D.** (2019). Ethnic networks can foster the economic integration of refugees. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(33), 16280-16285.
- Martikainen, T.** (2013). Religion and Immigrant Integration. In *Religion, Migration, Settlement* (Vol. 18, pp. 34–46). Brill. https://doi.org/10.1163/9789004250581_004
- Martiniello, M.** (2006). Political participation, mobilisation and representation of immigrants and their offspring in Europe. In R. Bauböck (Eds.), *Migration and Citizenship* (pp. 83-105), Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Memisoglu, F., Ilgit, A.** (2017). Syrian Refugees in Turkey: Multifaceted Challenges, Diverse Players and Ambiguous Policies. *Mediterranean Politics* 22(3): 317–338.
- MFLLS.** (2020). Psychosocial Support in Migration, Disasters and Emergency Situations. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/athgm/kurumsal/daire-baskanliklari/goc-afet-ve-acildurumlardapsikososyal-destek/>.

- Miletic, B.** (2014). *Psycho-Social, Work, and Marital Adjustment of Older Middle-aged Refugees from the Former Yugoslavia* (Published Doctoral Dissertation) Université d'Ottawa/University of Ottawa, Ottawa.
- Modood T.** (2005). Remaking Multiculturalism After 7/7. *Open Democracy*, 29(7), 1- 7.
- Özel Rapor. Türkiye Büyük Millet Meclisi. Ankara. <https://www.ombudsman.gov>.
- Robinson, (1998).** Defining and measuring successful refugee integration. In *Proceedings of ECRE International conference on Integration of Refugees in Europe*. Antwerp/Brussels: ECRE.
- Ryan, D., Dooley, B., Benson, C.** (2008). Theoretical perspectives on post-migration adaptation and psychological well-being among refugees: Towards a resource-based model. *Journal of Refugee Studies*, 21(1), 1-18. doi: 10.1093/jrs/fem047
- Salo, C. D., Birman, D.** (2015). Acculturation and psychological adjustment of vietnamese refugees: An ecological acculturation framework. *American Journal of Community Psychology*, 56, 395-407. doi: 10.1007/s10464-015-9760-9
- Sam, D. L., Vedder, P., Ward, C., & Horenczyk, G.** (2022). Psychological and sociocultural adaptation of immigrant youth. In *Immigrant youth in cultural transition* (pp. 119-143). Routledge.
- Schwartz, S. J., Waterman, A. S., Umaña-Taylor, A. J., Lee, R. M., Kim, S. Y., Vazsonyi, A. T., Williams, M. K.** (2013). Acculturation and well-being among college students from immigrant families. *Journal of Clinical Psychology*, 69(4), 298–318. doi: 10.1002/ jclp.21847
- Strang, A., Ager, A.** (2010). Refugee integration: Emerging trends and remaining agendas. *Journal of Refugee Studies*, 23(4), 589-607.
- Sunata, U., Tosun, S. H.** (2019). Assessing the Civil Society’s Role in Refugee Integration in Turkey: NGO-R as a New Typology. *Journal of Refugee Studies* 32(4): 683–703. DOI: 10.1093/ jrs/fey047
- Tempany, M.** (2009). What Research tells us about the Mental Health and Psychosocial Wellbeing of Sudanese Refugees: A Literature Review. *Transcultural Psychiatry*, 46(2), 300–315. doi: 10.1177/1363461509105820
- Türkiye Cumhuriyeti Ombudsman Kurumu.** (2018). Suriyeliler Türkiye'de. [tr/syrians/special_report.pdf](https://www.ombudsman.gov.tr/syrians/special_report.pdf).
- UNHCR TURKEY.** (2020). Refugees and Asylum Seekers in Turkey. <https://www.unhcr.org/tr/en/refugees-and-asylum-seekers-in-turkey>.
- UNHCR.** (2011). The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and Its 1967 Protocol. [http:// www.unhcr.org/about-us/background/4ec262df9/1951-convention-relating-status-refugees-its1967-protocol.html](http://www.unhcr.org/about-us/background/4ec262df9/1951-convention-relating-status-refugees-its1967-protocol.html).
- UNHCR.** (2016). Global Trends Report: World at War. <https://www.unhcr.org/556725e69.pdf>. UNHCR (2017) Global Trends:

Forced Displacement in 2016. <https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5943e8a34/global-trends-forced-displacement-2016.html>.

- UNHCR.** (2019). Refugee Statistics. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/download/?url!%4p9M8>.
- UNHCR.** (2020). Syria Regional Refugee Response. <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>.
- UNHCR.** (2020b). Figures at a Glance. <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.
- UNHCR.** (2022a,). UNHCR: Global displacement hits another record, capping decade-long rising trend. Retrieved January 25, 2024, from <https://www.unhcr.org/news/press/2022/6/62a9d2b04/unhcr-global-displacement-hits-record-capping-decade-long-rising-trend.html>
- Vinokurov, A., Trickett, E. J., Birman, D.** (2017). Community context matters: Acculturation and underemployment of Russian-speaking refugees. *International Journal of Intercultural Relations*, 57, 42– 56. doi: 10.1016/j.ijintrel.2017.02.002
- Wang, W. W., Fan, C. C.** (2012). Migrant workers' integration in urban China: Experiences in employment, social adaptation, and self-identity. *Eurasian Geography and Economics*, 53(6), 731-749.
- Weiner, M.** (2015). Political Participation: Crisis of the Political Process. In L. Binder and J. La Palombara (Eds.), *Crises and Sequences in Political Development* (SPD- 7) (pp. 159-204), Princeton: Princeton University Press.
- Winters, M., Rechel, B., de Jong, L., ve Pavlova, M.** (2018). A systematic review on the use of healthcare services by undocumented migrants in Europe. *BMC Health Services Research*, 18(30). 990-997. <https://doi.org/10.1186/s12913-018-2838-y>
- Yıldırım alp, S., İslamoğlu, E., İyem, C.** (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi* (2), 107-126. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilgisosyal/issue/36462/413193>

EKLER

Ek-1: Araştırma Ölçekleri

1. Yaşınız?

18-25 26-30 31-35 36-40 41-45 46 ve 50 51 ve üstü

2. Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

3. Türkiye'ye kaç yılında geldiniz?

2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019

4. Eğitim durumunuz nedir?

Okuma yazma bilmiyor Sadece okur- yazar İlkokul mezunu

Lise mezunu Ön lisans devam ediyor Ön lisans mezunu (2 yıllık)

Üniversiteye devam ediyor Üniversite mezunu (4 yıllık)

Diğer.....

5. Medeni durum?

Evli Bekar Boşanmış Eşi vefat etmiş

6. Kaç çocuğunuz var?

1-3 4-7 8-11 12 ve üstü Yok

7. Bir hanede toplam kaç kişi yaşıyorsunuz?

0-4 5-9 10-14 15-20 21 ve üzeri

8. Nerede yaşıyorsunuz?

Apartman dairesi Bodrum dairesi/Zemin kat

Eski/Harabe bina Sokak/Park/Çadır

9. Aylık hanenize giren toplam geliriniz ne kadar?

()0-500 ()600-900 ()1000-1500 ()1600-2000 ()2100 ve üstü

10. Türkçe biliyor musunuz?

()Evet biliyorum ()Öğrenmek için kursa gidiyorum

()Bilmiyorum ama öğrenmek istiyorum ()Türkçe öğrenmeyi düşünmüyorum

() Diğer.....

11. Sağlık hizmetlerinden faydalanabiliyor musunuz?

()Evet ()Kısmen ()Hayır

12. Siz ya da hanenizdeki bireyler eğitim hizmetlerinden faydalanabiliyor musunuz?

()Evet ()Kısmen ()Hayır

13. Türkiye'yi tercih etme nedeniniz nedir?

()Ulaşımın kolay olması ()Türkiye'nin ekonomik şartlarının iyi olması

()Türkiye'nin güvenli olması ()Türkiye'de akrabalar olduğu için

()Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması ()Diğer.....

Göçmenler İçin Sosyal Uyum Ölçeği (GSUÖ)

Yaşadığınız toplumu düşünerek aşağıdaki ifadelerin her birine lütfen katılıp katılmadığınızı belirtiniz: 5, kesinlikle katılıyorum; 4, katılıyorum; 3, kararsızım; 2, katılmıyorum; 1, kesinlikle katılmıyorum	1	2	3	4	5
Dışlanma					
1. Buradaki insanlar Türkiyeli olmamama rağmen bana kötü davranmıyor					
6. İnsanların küçümseyici bakışları altında eziliyorum.					
8. İnsanların "sizi istemiyoruz" demelerine dayanamıyorum.					
11. Yerel halkın göçmenlerden nefret ettiğini düşünüyorum.					
25. Ailemdeki insanların dışlanması beni de olumsuz etkiliyor.					
27. İkinci sınıf insan muamelesi görmek beni artık üzmüyor.					
Aidiyet					
2. Kendimi bu ülkeye ait hissedemiyorum.					
3. Kendi kültürümle Türk kültürü arasında sıkışmış hissediyorum.					
5. Ev sahibi halkla iletişim kurdukça burayı sevdim.					
17. Buradaki insanların bize iyilik yapması burayı sevmemi sağlıyor.					

22. Türkiyeliler hoşgörülü olduğu için onları tanımaktan çekinmiyorum.					
Psikolojik ve Sosyal Destek					
9. Çevremde kendi milletimden insanların olması bana güven veriyor.					
14. Bize yapılan yardımlar beni güçlendiriyor.					
15. Çaresiz hissettiğimde psikolojik destek alamamak beni üzüyor.					
18. Psikolojik olarak iyi hissettiren insanların varlığı bana kendimi iyi hissettiriyor.					
19. Yalnız olmak çaresiz hissettiriyor.					
Bireysel Faktörler					
7. Kişi istediği sürece her zorluğa göğüs gerebilir.					
13. Türkçe konuşabilmek beni diğer göçmenlerden avantajlı kılar.					
21. Kariyer planlarım için buradaki her zorluğa göğüs germeye hazırım.					
26. Buraya alışmak için mücadele ediyorum.					
28. Başarılı bir insan olursam dışlanmam.					
Umut					
4. Geleceğe yönelik hayallerim beni ayakta tutuyor.					
12. Bir gün her şeyin düzeleceğine inanıyorum.					
16. İleride istediğim mesleğe ulaşacağımı düşünmüyorum.					
24. Kendime bu ülkede iyi bir gelecek göremiyorum.					
Geçmiş Deneyimler					
10. Ülkemde bıraktığım, benim için değerli olan şeylerin yokluğunu hissediyorum.					
20. Tutucu bir ailede yetiştiğim için topluma karışmaya çekiniyorum.					
23. Geçmiş olumsuz yaşantılarım buradaki insanlara güvenimi olumsuz etkiledi.					

ÖZGEÇMİŞ

ÖĞRENİM DURUMU

- **Lisans:** 2016, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Maliye
- **Yüksek Lisans:** 2025 İstanbul Gedik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programı

MESLEKİ DENEYİMLER

- 2018-2021 Nokta İstanbul Reklamcılık, Operasyon ve Genel Koordinatörlük
- 2021-2023 Tuin Terra Gölgeleme Sistemleri, Operasyon Yöneticisi
- 2023-2025 Tuin Terra Gölgeleme Sistemleri, Yönetim Danışmanlığı
- 2022 Golden Asphalt, Kurucu, Halen

GÖNÜLLÜ ÇALIŞMALAR

- 2018-2019 Türkiye Gençlik Vakfı Kartal, İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
- 2019-2020 Türkiye Gençlik Vakfı Kartal, İlçe Başkan Yardımcılığı
- 2020-2024 Türkiye Gençlik Vakfı Kartal, İlçe Başkanlığı
- 2020-2021 Eğitime Destek Platformu Kartal, İlçe Sekreterliği
- 2021-2024 Eğitime Destek Platformu Kartal, İlçe Başkan Yardımcılığı
- 2024 Türkiye Gençlik Vakfı İstanbul, İl Başkan Yardımcılığı, Halen